ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 64ον. ΜΑΡΤΙΟΣ, 1928. Ἀριθ. 3

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

«Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις!»

(Ματθ. ιε'. 21—28, Μάρκ. ζ'. 29).

Δὲν ὑπάρχει δύναμις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἰσχυροτέρα τῆς πίστεως. «Πᾶν ὅ,τι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον—ἡ πίστις ὑμῶν» (Α'. Ἰωάν. ε'. 4). Οὐ μόνον νικᾷ τὸν κόσμον, ἀλλὰ δύναται νὰ κινήσῃ, νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν καὶ αὐτὸν τὸν βραχίονα τοῦ Παντοδυνάμου (Ἰωάν. ιδ'. 13—14, ιε'. 7). Ὁποία σειρὰ νικῶν καὶ θριάμβων τῆς πίστεως ἐκτίθεται ἐν τῷ ια'. κεφ. τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς! Μεταξὺ δὲ τῶν εὐγενῶν παραδειγμάτων ἀληθοῦς πίστεως, ἔξοχον θέσιν κατέχει τὸ τῆς Συροφοινίσσης γυναικός.

Α'. «Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία, ἐξελθοῦσα ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων, ἐκραύγαζεν αὐτῷ λέγουσα: «Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ! Ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Ἡ κραυγὴ εἶναι σημεῖον ζωῆς. Ἡ πρώτη κραυγὴ τοῦ βρέφους δεικνύει ὅτι ἐγεννήθη ζῶν. Ἡ κραυγὴ οὐχὶ σπανίως ἐκφράζει χαρὰν μεγάλην πληροῦσαν τὴν καρδίαν. Συνήθως ὅμως ἡ κραυγὴ ἐμφαίνει ***στενοχωρίαν, πόνον ψυχικόν, θλῖψιν***, κίνδυνον ἐπικείμενον καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ κραυγὴ τῆς Συροφοινίσσης προήρχετο ἐκ στενοχωρίας καὶ θλίψεως ψυχικῆς ἕνεκα τῆς καταστάσεως τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

Πόσον μέγας, πόσον καταθλιπτικὸς πρέπει νὰ ἦτο ὁ πόνος καὶ ἡ στενοχωρία αὐτῆς, καὶ πόσον ἰσχυρὰ ἡ πρὸς τὸν Χριστὸν πίστις τῆς ἀλλοφύλου ἐκείνης γυναικός, ὥστε νὰ κραυγάζῃ οὕτω διὰ ἔλεος! Μόνον φιλόστοργος μήτηρ, βλέπουσα τὸ μονογενὲς αὐτῆς τέκνον κατεχόμενον ὑπὸ ἐπικινδύνου νόσου, δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὰ αἰσθήματα καὶ τὸ θάρρος τῆς Συροφοινίσσης ἐκείνης μητρός, ἀποτεινομένης οὕτω πρὸς πρόσωπον ἔξοχον, ὁποῖος ὁ Χριστός, καὶ ἐνώπιον ἀπείρου πλήθους.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ πτωχὴ ἐκείνη μήτηρ εἶχε καταφύγει εἰς τοὺς ἐξορκιστὰς καὶ γόητας καὶ ἐπαοιδούς, τῶν ὁποίων ἔβριθε τότε ἡ Ἀνατολή, καὶ ὡς ἡ ἄλλη ἐκείνη δυστυχὴς γυνή, ἡ πάσχουσα ἀπὸ αἱμορραγίας, θὰ ἐδαπάνησε πολλὰ εἰς ἰατρούς, ἀλλ' εἰς μάτην—τὸ δαιμόνιον δὲν ἐξήρχετο.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς μεγάλης ταύτης στενοχωρίας ἡ φήμη τῆς διαβάσεως τοῦ μεγάλου Ἰουδαίου προφήτου διὰ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος αὐτῆς καὶ ἡ φήμη τῶν σημείων καὶ τῶν θαυμάτων του εἶχε φθάσει καὶ μέχρις αὐτῆς. Καὶ κατ'

ἀρχὰς μὲν θὰ διήγειρε τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν της νὰ τὸν ἴδῃ, ἐνταυτῷ δὲ καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ ὠφεληθῇ ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ χρείᾳ της. Ἡ δὲ σκέψις καὶ ἐξέτασις τῶν ὅσα ἤκουσε περὶ αὐτοῦ, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐγέννησεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ***πίστιν***—πίστιν εἰς Αὐτὸν ὡς τὸν ἀπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, θέλοντα καὶ δυνάμενον νὰ βοηθῇ καὶ σώζῃ τοὺς προσερχομένους πρὸς Αὐτόν.

Τούτου γενομένου, ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκθέσῃ πρὸς Αὐτὸν τὴν θλίψιν καὶ τὴν χρείαν της, καὶ νὰ ζητήσῃ παρ᾿ Αὐτοῦ βοήθειαν καὶ θεραπείαν.

Ἐὰν συνεβουλεύετο σάρκα καὶ αἷμα—ἐὰν ἐσκέπτετο ὅπως συνήθως οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι,—πολὺ πιθανὸν θὰ ἀπετείνετο πρῶτον εἰς τὸν Πέτρον ἢ εἰς τὸν Ἰωάννην ἢ εἰς αὐτὴν τὴν μητέρα Του, παρακαλοῦσα καὶ ἱκετεύουσα αὐτοὺς ἵνα μεσιτεύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς τὸν Κύριον, πολὺ δὲ πιθανὸν θὰ ἤκουε παρ᾿ αὐτῶν τό, «Μὴ ἐνόχλει τὸν Διδάσκαλον!»

Ἀλλ᾿ ἡ μεγάλη στενοχωρία ἀφ᾿ ἑνὸς καὶ ἡ φρόνησις ἀφ᾿ ἑτέρου ὡδήγησαν αὐτὴν ***κατ᾿ εὐθεῖαν*** πρὸς τὸν Χριστόν. Ἐσυλλογίσθη, καὶ πολὺ ὀρθῶς, ὅτι ἐκείνη πιθανὸν θὰ ἦτο ἡ μόνη περίστασις, ἣν εἶχεν ὅπως ἴδῃ Αὐτὸν (καὶ πράγματι οὐδαμοῦ ἄλλοθι τῶν Εὐαγγελίων ἀναφέρεται ὅτι ὁ Χριστὸς ἐξῆλθεν ἄλλοτε τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας), ἡ μόνη εὐκαιρία, καθ᾿ ἣν ἠδύνατο ν᾿ ἀποτανθῇ πρὸς Αὐτὸν διὰ βοήθειαν, καὶ ὡς γυνὴ συνετὴ καὶ πιστὴ ἐπωφελήθη αὐτῆς καὶ ἔδραμε ***κατ᾿ εὐθεῖαν*** πρὸς Αὐτόν· ἐν δὲ τῇ στενοχωρίᾳ της ἤρξατο νὰ κράζῃ μετὰ πίστεως, «Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με! ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται».

Εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς Χαναναίας γυναικὸς ὁ ἱερὸς Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γράφει τὰς ἑξῆς ὡραίας κρίσεις: «Καὶ ἰδού, γυνὴ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα παρεκάλει Αὐτὸν λέγουσα, ***Κύριε, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με.*** Εὐαγγελίστρια γίνεται ἡ γυνὴ καὶ τὴν θεότητα καὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμολογεῖ. ***Κύριε,*** τὴν δεσποτείαν. ***Υἱὲ Δαβίδ,*** τῆς σαρκὸς τὴν ἀνάληψιν. ***Ἐλέησόν με,*** ὅρα φιλόσοφον ψυχήν. «***Ἐλέησόν με,*** οὐκ ἔχω κατορθώματα βίου (ἔργα καλὰ), οὐκ ἔχω παρρησίαν πολιτείας· ἐπὶ ἔλεον καταφεύγω, ἐπὶ τὸν κοινὸν τῶν ἁμαρτωλῶν λιμένα· ἐπὶ ἔλεον καταφεύγω, ὅπου δικαστήριον οὐκ ἔστιν, ὅπου ἀνεξέταστος ἡ σωτηρία». Καὶ ὅρα γυναικὸς φιλοσοφίαν· οὐ παρακαλεῖ Ἰάκωβον, οὐ δέεται Ἰωάννου, οὐδὲ προσέρχεται Πέτρῳ. «***Οὐκ ἔχω μεσίτου χρείαν, ἀλλὰ λαβοῦσα τὴν πίστιν συνήγορον αὐτῇ πηγῇ προσέρχομαι***». Ἄνω τὰ Χερουβεὶμ Αὐτὸν τρέμει, καὶ κάτω γυνὴ ἁμαρτωλὴ αὐτῷ διαλέγεται. «Ἐλέησόν με!» Ψιλὸν τὸ ῥῆμα καὶ πέλαγος ἀχανὲς σωτηρίας εὑρίσκει. «Ἐλέησόν με! Διὰ τοῦτο παρεγένου, διὰ τοῦτο σάρκα ἀνέλαβες, διὰ τοῦτο ἐγένου ὅπερ ἐγώ εἰμι!» Ἄνω τρόμος καὶ κάτω παρρησία! «Ἐλέησόν με!» (Χρυσοστ. γ΄. σελ. 435).

Ὁποῖον θαυμαστὸν πρᾶγμα ἡ γνησία καὶ ἁπλοϊκὴ πίστις! Ἐνῷ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι τοῦ λαοῦ περιφρονητικῶς ἐλάλουν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκάλουν αὐτὸν ***Ναζωραῖον***, ἡ ἁπλῆ καὶ ἀμαθὴς ἐκείνη Ἑλληνὶς Συροφοίνισσα γυνὴ ἀναγνωρίζει αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ Μεσσίαν, τὸν προεπηγγελμένον Υἱὸν τοῦ Δαβίδ, τὸν ἀληθῆ βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ! Ἡ κραυγὴ αὐτῆς καταδεικνύει πίστιν, ἥτις ὑπὸ τὴν μορφὴν πτωχοῦ καὶ περιφρονημένου προφήτου διέκρινε τὸν Ἡγεμόνα καὶ Σωτῆρα τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ.

Β΄. Μετὰ μίαν τοιαύτην ἔνδειξιν τῆς στενοχωρίας καὶ πίστεως τῆς γυναικὸς ἐκείνης, πᾶς τις θὰ ἐπερίμενεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἤθελε κινηθῆ εἰς συμπάθειαν καὶ οἶκτον πρὸς τὴν τεθλιμμένην ἐκείνην μητέρα καὶ θὰ ἐθεράπευε τὴν δαιμονιῶσαν κόρην αὐτῆς. Ἀλλ᾽ οὐχὶ οὕτως ἐγένετο. Ἡ στενοχωρία, τὰ δάκρυα, αἱ κραυγαί της οὐδαμῶς κατὰ τὸ φαινόμενον συνεκίνησαν τὴν συμπαθῆ καρδίαν τοῦ εὐσπλάγχνου Σωτῆρος. Αὐτὴ μὲν ἐν θλίψει καὶ πόνῳ μετὰ πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἱκανότητα Αὐτοῦ πρὸς τὸ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον ἔδραμε πρὸς Αὐτόν, ἐλπίζουσα ὅτι ἡ παράκλησις αὐτῆς ἤθελεν εἰσακουσθῆ. Ἐκεῖνος δὲ ἀντὶ συμπαθείας καὶ βοηθείας ἀποκρίνεται εἰς τὴν κραυγὴν καὶ τὰς δεήσεις της διὰ τελείας σιωπῆς. «Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον».

Πόσον ἀποθαρρυντικὴ καὶ ἀπελπιστικὴ πρέπει νὰ ἦτο ἡ σιωπὴ αὕτη διὰ τὴν πτωχὴν ἐκείνην γυναῖκα! Πάντες γνωρίζομεν πόσον βαθέως πληγώνει τὴν καρδίαν μία ἁπλῆ ἐπιφύλαξις ἀπὸ μέρους ἐκείνων, παρ᾽ ὧν ἐλπίζομεν συμπάθειαν, παρηγορίαν καὶ βοήθειαν εἰς τὴν ἀνάγκην ἡμῶν. Ἔτι βαθύτερον καὶ ὀδυνηρότερον πληγώνει ἡ ***τελεία σιωπή,*** ἰδίως ὅταν προέρχηται ἐκ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο φοβούμενος, ὡς φαίνεται, ὁ Δαβίδ, προσηύχετο λέγων, «Πρὸς Σὲ θέλω κράζει, Κύριε, φρούριόν μου. Μὴ σιωπήσῃς πρὸς ἐμέ, μήποτε ὁμοιωθῶ μὲ τοὺς καταβαίνοντας εἰς τὸν λάκκον» (Ψαλμ. κη΄.).

Ἀναμφιβόλως ἡ τελεία αὕτη σιωπὴ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν κραυγὴν τῆς καταπεπονημένης ἐκείνης γυναικὸς πρέπει νὰ ἐπροξένησεν εἰς αὐτὴν βαθεῖαν θλίψιν καὶ νὰ ἐδοκίμασε μεγάλως τὴν πίστιν της, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπεθάρρυνεν, ὅπως αἱ ἐπιπλήξεις τῶν παρισταμένων δὲν ἀπεθάρρυνον εἰς ἄλλην τινὰ περίστασιν τὸν παρὰ τὴν ὁδὸν καθήμενον τυφλὸν Βαρτίμαιον. Ὅθεν ἐξηκολούθει κράζουσα, ὡς ἐκεῖνος, «Κύριε, Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με!» Ἡ σιωπὴ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μεταξὺ κατέστη ἐνοχλητικὴ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ· ὅθεν προσελθόντες παρεκάλουν Αὐτὸν λέγοντες, «Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν».

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἰησοῦς λύει τὴν σιωπήν, ἀλλ᾽ ἡ ἀπόκρισις Αὐτοῦ εἰς τὰς κραυγὰς καὶ τὰς δεήσεις αὐτῆς ἦτο χείρων τῆς σιωπῆς. Διὰ τῆς σιωπῆς ὁ Κύριος ἐδείκνυεν ἀδιαφορίαν, ἔλλειψιν συμπαθείας· ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποκρίσεως, «Δὲν εἶναι καλὸν νὰ λάβῃ τις τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ νὰ δώσῃ αὐτὸν εἰς τὰ κυνάρια», προσθέτει σχεδὸν προσβολήν, προκαλῶν δι᾽ αὐτῆς τὴν πίστιν τῆς πτωχῆς Συροφοινίσσης εἰς νέαν καὶ σκληροτέραν δοκιμασίαν. Ὅπως καὶ τὴν σήμερον, οὕτω καὶ τότε τὸ νὰ καλέσῃ τις ἕνα ἄνθρωπον ***κῦνα—σκύλον*** ἦτο μεγίστη ὕβρις καὶ περιφρόνησις. Ἀλλ᾽ ὅμως οὐδὲ διὰ τῆς νέας ταύτης δοκιμασίας, ἥτις παρ᾽ ἀνθρώπου ἔχοντος ὀλιγωτέραν πίστιν θὰ ἐξελαμβάνετο ὡς ὕβρις καὶ θὰ διήγειρε τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του καὶ θὰ τὸν ἔκαμνεν νὰ ἀπέλθῃ κατῃσχυμένος, οὐδὲ διὰ ταύτης, λέγω, ἀπεθαρρύνθη ἡ Συροφοίνισσα ἐκείνη γυνή. Ἀπ᾽ ἐναντίας ἤντλησεν ἐξ αὐτῆς νέον θάρρος καὶ νέα ἐπιχειρήματα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθουμένου. Προσελθοῦσα δὲ καὶ πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ δακρύων ἔκραξε, «Ναί, Κύριε, ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια τρώγουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.» Ἐν ἄλλαις λέξεσιν: «Ἀληθῶς εἶπας, Κύριε, ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἐθνικοὶ ἀπέναντι τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ

δὲν εἴμεθα εἰμὴ ὡς κυνάρια. Ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια, ὅταν τοῖς ἐπιτρέπηται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν οἶκον τῶν κυρίων των, δὲν ἐγκαταλείπονται ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης, ἀλλ' ἀφίνονται νὰ τρώγωσι τὰ ψιχία, τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτῶν. Ἀναγνωρίζω ὅτι εἶμαι ἀναξία τῆς βοηθείας Σου, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη μου εἶναι μεγάλη, εἰς δὲ τὸ πρόσωπόν Σου διαγινώσκω τὸν Σωτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος· βοήθησόν μοι λοιπὸν ἐν τῇ χρείᾳ μου!»

Ὦ πίστις! Πόσον ἔξοχος, πόσον θαυμασία, πόσον ἀκαταμάχητος ἡ δύναμίς σου! Ὅ,τι ἄλλως πως ἦτο ἀδύνατον ἡ φιλόστοργος ἐκείνη μήτηρ νὰ ἐπιτύχῃ, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους διὰ σοῦ. Ἐνίκησας! Ἐθριάμβευσας!

Γ΄. Ὅπως μετὰ σφοδρὰν καταιγῖδα ἐπακολουθεῖ εὐδία καὶ γαλήνη, οὕτω καὶ μετὰ τὴν σκληρὰν καὶ ὀδυνηρὰν δοκιμασίαν ἔρχεται ἡ νίκη—ὁ θρίαμβος καὶ ἡ χαρά. Ἡ ἁπλοϊκὴ ἀλλ' ἀκράδαντος πίστις τῆς Συροφοινίσσης ἐκείνης διῆλθεν ἀγογγύστως καὶ ἀκλονήτως διὰ σκληρᾶς καὶ πικρᾶς δοκιμασίας, καὶ ἤδη ἀπολαμβάνει τὴν ἀμοιβὴν τῆς εὐσταθείας αὐτῆς. «Ὦ γύναι», κράζει ἐπὶ τέλους ὁ Κύριος,—«μεγάλη σου ἡ πίστις! γενηθήτω σοι ὡς θέλεις!» καὶ ἰατρεύθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Εὐτυχὴς μήτηρ! κατὰ τὰ φαινόμενα περιεφρονήθης καὶ ὑβρίσθης· ἀλλ' ἰδού, ἀπολαμβάνεις πλήρη τὸν μισθὸν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεώς σου, ἀντὶ δὲ ψιχίων λαμβάνεις τὸν ἄρτον αὐτῶν τῶν τέκνων καὶ ἀπὸ κυναρίου προάγεσαι εἰς τὴν θέσιν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ! «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον!» εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν ἄλλοτε περὶ εὐσεβοῦς Ρωμαίου ἑκατοντάρχου· «λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον» (Ματθ. η΄. 10—12).

Ἐκ τῶν λεχθέντων δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὰ ἑξῆς πρακτικὰ μαθήματα:

1) ***Ὅτι ἡ ἀληθής, ἡ εὐαγγελική, πίστις εἶναι ταπεινόφρων.*** Ἡ Συροφοίνισσα ἐκείνη ἦλθε πρὸς τὸν Χριστὸν ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ διετήρησε τὴν ταπεινόφρονα διάθεσιν τῆς ψυχῆς αὐτῆς δι' ὅλης τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας, εἰς ἣν ὑπεβλήθη. Ἡ ταπεινοφροσύνη συνοδεύει τὴν πίστιν καὶ συναυξάνει μετ' αὐτῆς. Ὅπου δὲ ἐλλείπει, ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ἐνοικῇ ἀληθὴς πίστις. Διότι αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν ὅτι ἐάν τις δὲν ταπεινωθῇ καὶ γείνῃ ὡς μικρὸν παιδίον, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐνῷ ἐξ ἄλλου ἡ ὑπερηφάνεια προηγεῖται τοῦ ὀλέθρου καὶ ἡ ὑψηλοφροσύνη τοῦ πνεύματος προηγεῖται τῆς πτώσεως (Παροιμ. ις΄. 18).

2) Ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις δὲν ***περιορίζεται μόνον εἰς αἰσθήματα,*** ἀλλ' ἐκδηλοῦται καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ μάλιστα διὰ τῶν πράξεων ἐν τῇ ζωῇ.

Ὁ ἀληθῶς πιστεύων ἐν Χριστῷ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ἀποδοχὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου Του, εἰς μετάνοιαν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ προβαίνει καὶ εἰς λόγους, εἰς ὁμολογίαν, καὶ εἰς ἔργα ἀντάξια τῆς πίστεως—εἰς ὑπηρεσίας, εἰς θυσίας, εἰς αὐταπαρνήσεις, εἰς παθήματα χάριν Αὐτοῦ.

3) Ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις οὐ μόνον ***δὲν ἀποθαρρύνεται*** ἐκ τῶν προσκομμάτων, ***δὲν γογγύζει*** κατὰ τῆς βραδύτητος τῆς χορηγίας τῶν αἰτημάτων αὐτῆς

ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ **ἀντλεῖ δύναμιν** καὶ ὠφελεῖται ἐκ τῶν δοκιμασιῶν τούτων, ἀναμένουσα μεθ' ὑπομονῆς καὶ ὑποταγῆς τὸν εὔθετον καιρὸν τοῦ Κυρίου.

4) Ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις **οὐδέποτε διαψεύδεται εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτῆς.**

5) Ὅτι πάντες πρέπει νὰ φέρωμεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν **ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν,** μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θέλουσι γίνει ἀποδεκτά, διότι Αὐτὸς μόνος εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ καὶ διότι οὐδὲν ἄλλο ὄνομα ἐδόθη ὑπὸ τὸν οὐρανόν, δι' οὗ οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ σωθῶσιν, εἰμὴ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Τοιαύτη ἡ πίστις τῆς Συροφοινίσσης ἐκείνης γυναικός· καὶ ὁ τοιοῦτος θρίαμβος αὐτῆς παραμένει ὡς παράδειγμα διδακτικὸν ὁπουδήποτε ἐκηρύχθη ἔκτοτε ἢ θὰ κηρυχθῇ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ Εὐαγγέλιον.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὰ μαθήματα ταῦτα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκουσάντων καὶ οὕτω ν' αὐξηθῇ μὲν ἡ πίστις τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, δοθῇ δὲ μετάνοια καὶ πίστις εἰς τοὺς μὴ λαβόντας ἔτι αὐτήν, καὶ οὕτως ἀπέλθωμεν πάντες εἰς τοὺς οἴκους ἡμῶν χαίροντες καὶ «ἐνδυναμούμενοι ἐν πάσῃ δυνάμει κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης Αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν, μετὰ χαρᾶς εὐχαριστοῦντες τὸν Πατέρα, ὅστις ἠξίωσεν ἡμᾶς τῆς μερίδος τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί» (Κολοσσ. α'. 11). Ἀμήν.

(Λόγος κηρυχθεὶς ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη τῇ 5 Δεκεμβρίου 1899).

ΑΝΘΡΩΠΟΣ—ΟΦΘΑΛΜΟΣ

«Ἤμην ὀφθαλμὸς εἰς τὸν τυφλόν».
(Ἰὼβ κθ'. 15).

Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ εἶναι μοναδικὸν εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ἡ μοναδικότης του συνίσταται εἰς τὸ ὅτι μὲ δραματικὴν τέχνην ἐφάμιλλον τεχνικῶς πρὸς τὰ ἀριστουργήματα τῆς κλασσικῆς μας φιλολογίας, ἐκτυλίσσει πρὸ τῶν ὀφαλμῶν ἡμῶν τὴν πνευματικὴν πεῖραν ἑνὸς ἀνθρώπου εὐσεβοῦς, πιστοῦ, ὑπηρετικοῦ, ὅστις διελθὼν διὰ περιπετειώδους ζωῆς ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἄνθρωπος κακός.

Ὀλίγα, σχετικῶς, γνωρίζομεν περὶ τοῦ Ἰώβ· μάλιστα, ἐκτὸς ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τόσον συντόμως ἀναφέρονται εἰς τὸ φέρον τὸ ὄνομά του βιβλίον, οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἄγνοιά μας αὕτη, ὅμως, οὐδόλως ἐλαττώνει τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου, ἢ τοῦ κυριωτέρου προσώπου, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐκτυλίσσονται τὰ δραματικὰ ταῦτα γεγονότα.

Αἱ λέξεις τοῦ ἐδαφίου μας εἶναι λόγοι τοῦ Ἰώβ, ὅστις ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς τρεῖς φίλους του, τοὺς δῆθεν παρηγορητάς του, οἱ ὁποῖοι ἐλθόντες διὰ νὰ παρηγορήσωσιν αὐτόν, τὸν ἐπότισαν τὰ πικρότερα ποτήρια, διότι εἰς τὰ παθήματα τοῦ ἀνθρώπου ἀπέδωκαν μίαν ἐξήγησιν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ἠθέλησαν δῆλα δὴ νὰ παραστήσουν ὅτι τὰ παθήματα τοῦ Ἰὼβ δὲν ἦσαν τίποτε ἄλλο εἰμὴ ἀποτέλεσμα καὶ συνέπεια τῆς ἁμαρτωλῆς δῆθεν ζωῆς του.

Αὐτὴ ἦτο ἡ διανοητικότης τῶν ἀνθρώπων—ὅτι πᾶς ὅστις ὑποφέρει συμφορὰς εἶναι ἔνοχος. Ἡ διανοητικότης αὕτη δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλ' ἐπεκράτησε μέχρι καὶ πέραν τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ μὴ εἴπω ὅτι ἔφθασεν ἐν πολλοῖς καὶ μέχρις ἡμῶν.

Ὅπως δὲ διὰ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰὼβ ἐσκοπεῖτο ἡ λύσις τοῦ ἠθικοῦ προβλήματος: «***Ποία ἡ σχέσις τῶν συμφορῶν καὶ καταστροφῶν, πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ζωήν***», οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἐνίοτε, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, ἠρωτᾶτο ὁ Κύριος ἡμῶν: «Τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὥστε νὰ γεννηθῇ τυφλός;» Ἄλλοτε ἐνομίσθη ὅτι οἱ 18, ἐπὶ τοὺς ὁποίους ἔπεσεν ὁ πύργος τοῦ Σιλωάμ, ἢ ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ἀνέμιξεν ὁ Πιλάτος μὲ τὰς θυσίας αὐτῶν, ἦσαν οἱ ἁμαρτωλότεροι πάντων (Λουκ. ιγ'.).

Ὁ Χριστὸς ἀπήντησεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ταύτας κατὰ τρόπον, ὅστις δὲν ἱκανοποίησε ποσῶς τοὺς ἐρωτήσαντας. Περὶ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ εἶπε: «Διὰ νὰ φανερωθῶσι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ». Εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἀπήντησεν: «Ἐὰν δὲν μετανοήσητε, πάντες ὁμοίως θέλετε ἀπολεσθῇ». Εἰς δὲ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ ἀποδεικνύεται, κατὰ τὸν σαφέστερον τρόπον, ὅτι εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῶμεν, οἱ ἀθῷοι καὶ οἱ εὐσεβεῖς ὑποφέρουν τὰς μεγαλειτέρας καὶ τρομακτικωτέρας δοκιμασίας, θλίψεις καὶ στενοχωρίας· ὅτι αἱ εὐγενέστεραι καὶ λεπτότεραι καρδίαι ὑποφέρουν πλειότερον τῶν ἄλλων, διότι αὗται αἰσθάνονται βαθύτερον τῶν ἄλλων τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀντιξόων περιστάσεων εἰς τὴν ζωήν των. Εἰς τὸ προκείμενον ἐδάφιον ὁ Ἰὼβ ἀναγκάζεται νὰ περιαυτολογήσῃ, τρόπον τινά, ἀναφέρων τοιαῦτα ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς ζωῆς του, τὰ ὁποῖα κανείς, οὐδ' οἱ σκληροὶ καὶ ἄσπονδοι φίλοι του, ἠδύναντο ν' ἀντικρούσωσι. Λέγει: «Ἤμην ὀφθαλμὸς εἰς τὸν τυφλόν».

Α'. Ὀφθαλμὸς εἰς τὸν τυφλόν.

Ὁ ὀφθαλμὸς εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ὁράσεως· ἡ δὲ ὅρασις εἶναι ἡ εὐγενεστέρα καὶ λεπτοτέρα καὶ σπουδαιοτέρα αἴσθησις, διὰ τῆς ὁποίας ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον. Βλέπομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὡραίαν φύσιν μὲ τοὺς ποικίλους χρωματισμούς της—τὴν πρασινάδα τὸ ἔαρ, τὴν λευκὴν χιόνα τὸν χειμῶνα—τὰ ὡραῖα ἄνθη μὲ τὴν ἀπειρίαν τῶν χρωμάτων των—τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ τὰς χαμηλὰς πεδιάδας—τὰς κοιλάδας καὶ τὰς ἀποκρήμνους χαράδρας—τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν ἡμέραν, καὶ τὸ φέγγος τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων κατὰ τὴν νύκτα—τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ἀπεράντους ὠκεανούς. Πάντα ταῦτα ἀπολαμβάνομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μας, οἵτινες βλέπουσι διὰ τοῦ φωτός, τὸ δὲ φῶς ὑπάρχει διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα βλέπομεν τὴν πανσοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ.

Προσθέσατε εἰς τ' ἀνωτέρω καὶ τὰ προσφιλῆ καὶ οἰκεῖα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν, καὶ ἡ μετὰ τῶν ὁποίων ἐπικοινωνία μᾶς προξενεῖ τόσην χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν, καὶ θὰ ἔχητε τὴν εἰκόνα τῆς ὑπηρεσίας, τὴν ὁποίαν μᾶς προσφέρουν οἱ ὀφθαλμοί.

Ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὰ πάλιν ἴσως δὲν θὰ κατανοήσωμεν τὴν ἀξίαν τοῦ ὀφθαλμοῦ,

τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς προσφέρει. Θὰ ἔπρεπε καλλίτερον νὰ καταφύγωμεν εἰς ἕνα τυφλὸν διὰ νὰ κατανοήσωμεν, ἐκ τῆς στερήσεως τῆς ὁράσεως, καὶ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἀξίαν αὐτῆς. Ἡ ἀφὴ δύναται, ἐνίοτε καὶ ἐν μέρει, ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ὅρασιν· ἡ ἀκοὴ ἐπίσης, καθὼς καὶ ἡ ὄσφρησις. Ἐν τούτοις οὔτε τὸ οὖς, οὔτε αἱ χεῖρες, οὔτε ἡ ρὶς εἶναι ὀφθαλμὸς καὶ δὲν δύνανταί ποτε ν' ἀναπληρώσωσι τελείως τὴν ἀξίαν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τί ἐστι χρῶμα, εἰ μὴ μόνον διὰ μέσου τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ὥστε ὅταν ἐδῶ λέγεται: «Ἤμην ὀφθαλμὸς εἰς τὸν τυφλόν», σημαίνει ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἔθεσε τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἄλλων, τόσον ὥστε ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν τυφλὸν ὡς ἡ εὐγενεστέρα τῶν αἰσθήσεων, διὰ νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἔξω κόσμον, μὲ τὸν κόσμον τῆς φύσεως καὶ πρὸ πάντων μὲ τὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων, τῶν οἰκείων, τῶν γονέων. Ὁποία ὑπηρεσία μεγαλειώδης, εὐγενής, σωτήριος!

Β'. Ὁ Χριστὸς—ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ τυφλοῦ κόσμου.

Μεταξὺ τοῦ Ἰὼβ εἰς τὸ προκείμενον χωρίον, καὶ τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει μία στενωτάτη σχέσις· ἡ σχέσις ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ φωτὸς καὶ ὀφθαλμοῦ· καὶ τρόπον τινὰ οἱ λόγοι τοῦ Ἰὼβ ρίπτουν φῶς ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις διεκήρυξεν ὅτι εἶναι τὸ ***φῶς τοῦ κόσμου.*** Οἱ λόγοι λοιπὸν τοῦ Ἰὼβ «Ἤμην ὀφθαλμὸς εἰς τὸν τυφλὸν» εὑρίσκουν τὴν ἀπόλυτον αὐτῶν ἐκπλήρωσιν εἰς τὸν Χριστόν. Δῆλά δη οὐσιαστικῶς καὶ πραγματικῶς μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι ***ὀφθαλμὸς*** εἰς τοὺς τυφλούς. Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ τυφλοί; Ὁ κόσμος. Ὁ κόσμος κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ· καὶ ὁ ***πονηρὸς*** ἢ τὸ ***πονηρὸν*** εἶναι καὶ ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ σκότους—εἶναι σκότος βαθύ, πυκνόν, ψηλαφητόν. Ὁ Χριστὸς παρέχει εἰς ἡμᾶς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶναι συγχρόνως τὸ φῶς μας, διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ βλέπωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ παρακάμψωμεν τὰ ἐμπόδια καὶ τὰ προσκόμματα εἰς τὸν δρόμον μας.

Δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν πονηρὸν κόσμον, τὸν κείμενον ἐν τῇ σκοτίᾳ, νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν, διότι τοῦ λείπει ὁ ὀφθαλμὸς—ὁ Χριστὸς—τὸν ὁποῖον ἐπιμελῶς ἔχει ἐκδιώξει ὁ κόσμος ἐκ τῆς ζωῆς του. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ· ἁπλούστατα, διότι δὲν ἔχει ὀφθαλμούς, δὲν ἔχει τὸν Χριστόν. Ὁ Χριστὸς γίνεται ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ τυφλοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅταν οὗτος ἀποδέχηται τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ αἰσθάνεται τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ζωήν του· τότε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Χριστοῦ βλέπει τὸν Θεόν, τὸν Πατέρα καὶ Πλάστην του. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Χριστός: «Χωρὶς ἐμοῦ δὲν δύνασθε νὰ πράξητε οὐδέν», οὔτε κἂν νὰ βλέπητε.

Ὅταν ἓν ἀτμόπλοιον ταξειδεύῃ τὴν νύκτα, εἷς ἐκ τοῦ πληρώματος, μὲ τὴν σειράν του, ἵσταται ἄγρυπνος εἰς τὴν πρῷραν τοῦ ἀτμοπλοίου ὄχι διὰ ἄλλον σκοπόν, εἰ μὴ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὀφθαλμὸς εἰς τὸ ἀόμματον καὶ τυφλὸν ἐκεῖνο σκάφος καὶ νὰ τὸ προειδοποιῇ καὶ προφυλάσσῃ ἀπὸ τῶν σκοπέλων καὶ τῶν ὑφάλων καὶ νὰ βοηθήσῃ οὕτω τὸν πηδαλιοῦχον ὅπως τὸ φέρῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν λιμένα. Οὕτω καὶ ὁ Χριστός, ἡ ζωή, τὸ φῶς καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κόσμου, ὡδήγησε καὶ ὁδηγεῖ τὸν κόσμον πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸν ἀσφαλῆ λιμένα τῆς σωτηρίας, παρ'

ὅλας τὰς ἀγρίας ἐπιθέσεις τοῦ Πονηροῦ—τοὺς διωγμούς, τὰς ὕβρεις, τὰς ἀντιδράσεις, τὸν σκεπτικισμόν, τὴν ἀπιστίαν, τὸν ὑλισμόν, τὴν ἀδιαφορίαν, τὴν κοσμικότητα τῶν ἀνθρώπων· διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς ἐκείνων, οἵτινες ἀνεγνώρισαν τὴν τυφλότητά των καὶ κατέφυγον εἰς Αὐτόν.

Ὁ κόσμος ἐκλέγει ἄλλους ὀφθαλμοὺς—τὸν κομμουνισμόν, τὸν σοσιαλισμόν, τὸν ὀρθολογισμόν, τὴν φιλοσοφίαν, κτλ. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι σκοτεινότερα καὶ ἀπὸ τὸ πυκνότερον σκότος. Μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κόσμου. Δι᾿ Αὐτοῦ καὶ μόνου δύναται ὁ κόσμος νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν.

Γ΄. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Ὁποῖον μέγα προνόμιον, ὁ ἄνθρωπος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὀφθαλμός. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ὁ ἴδιος ἦτο μίαν φορὰν σκότος καὶ τυφλότης, νὰ ἦναι φῶς καὶ ὀφθαλμὸς τῶν ὁμοίων του, διὰ νὰ τοὺς θέσῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ νὰ τοὺς προφυλάττῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Πολλάκις ὁ σημερινὸς κόσμος διαμαρτύρεται διὰ τὰς προλήψεις, τὰς δεισιδαιμονίας, τὴν σκληρότητα καὶ τὴν βαναυσότητα τῶν παλαιοτέρων καιρῶν. Ἡ διαμαρτυρία δὲ αὕτη ὑποσημαίνει ἀποδοκιμασίαν. Ἐν τούτοις ἀφ᾿ ὅσα βλέπομεν καὶ ἀκούομεν καθ᾿ ἑκάστην, φθάνομεν εἰς τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα ὅτι ὅ,τι ἦτο ὁ κόσμος κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας, ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ σήμερον· μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τότε ἡ τυφλότης προήρχετο ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας καὶ σήμερον προέρχεται ἐκ τῆς δῆθεν γνώσεως καὶ σοφίας· σήμερον ἡ ἀνθρωπότης τυφλώττει παρ᾿ ὅλην τὴν πρόοδον καὶ τὰ φῶτα, τὰ ὁποῖα νομίζει ὅτι ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν της. Καὶ φυσικὰ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποκηρύττῃ τὸν Θεὸν καὶ δὲν τὸν ἀφίνῃ ἢ δὲν θέλῃ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ πράγματα καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς ζωῆς του, τοῦτο σημαίνει ὅτι εἶναι τυφλὸς ἢ ὅτι κλείει τοὺς ὀφθαλμούς του· ὁμοιάζει πρὸς τὴν μηχανὴν ἐκείνην, ἡ ὁποία δὲν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὸν μηχανικόν, ὅστις τὴν ἀνεκάλυψε, τὴν συνηρμολόγησε, τὴν ἔθεσεν εἰς κίνησιν, νὰ τὴν ἐπιβλέπῃ καὶ νὰ τὴν διατηρῇ εἰς τὴν κανονικότητα τῆς ἐνεργείας της. Καὶ ὅμως αὐτὸ πράττει ὁ ἄνθρωπος καθ᾿ ἑκάστην, ὅταν ἀναλαμβάνῃ ὁ ἴδιος νὰ χαράξῃ τὸν δρόμον του, ἐνῷ εἶναι τυφλός.

Ποῖος εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὀφθαλμὸς εἰς τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον; Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ἐπιδέχεται μόνον μίαν ἀπάντησιν: Ὅπως ὁ Χριστός, ἐνῷ ἦτο καὶ εἶναι καὶ θὰ ἦναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ἐν τούτοις ὠνόμαζε τοὺς μαθητὰς καὶ ὀπαδούς του φῶς («Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου»), οὕτω ἐνῷ ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κόσμου γενικῶς κάθε Χριστιανοῦ εἰς τὴν ἐποχὴν ἢ εἰς τὴν γενεάν του, τὸν ὀνομάζει καὶ τὸν μεταχειρίζεται ὡς ὀφθαλμὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τυφλώττουν. Προκειμένου περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς γενεᾶς μας, ἡμεῖς εἴμεθα οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν συγχρόνων μας. Ἡμεῖς, τουτέστιν οἱ Χριστιανοί, θὰ δείξωμεν τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας· ἡμεῖς θὰ ὑποδείξωμεν τοὺς κινδύνους, δι᾿ ὧν διέρχεται ἡ ἀνθρωπότης τῆς σήμερον. Δι᾿ ἡμῶν, ὡς ὀφθαλμῶν, θὰ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι τὸν Χριστόν, τὸ φῶς, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ζωήν· δι᾿ ἡμῶν θὰ βλέπουν τὴν κατάστασίν των· δι᾿ ἡμῶν θὰ βλέπουν τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀλήθειαν, τὴν

εὐσέβειαν, τὸν ἁγιασμὸν ἐν τῇ πράξει. Ὁποία ὑπηρεσία! ὁποῖον μεγαλεῖον! ὁποία συνεργασία καὶ σύμπραξις μετὰ τοῦ Χριστοῦ! Ὁ Θεὸς ὁ ἄπειρος προσλαμβάνει ἡμᾶς τοὺς πεπερασμένους, διὰ νὰ χρησιμεύσωμεν ὡς ὀφθαλμοὶ ἄλλων πλασμάτων Του συγχρόνων μὲ ἡμᾶς. Ὁποία χρησιμοποίησις εἰς τὰς χεῖράς Του διὰ τὴν δόξαν τοῦ ὀνόματός Του!

Φίλε ἀναγνῶστα, ἀντιλαμβάνεσαι τί σημαίνει τὸ νὰ ἦσαι ὀφθαλμὸς τοῦ πλησίον σου; Καὶ θέλεις νὰ ἦσαι ὀφθαλμὸς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ζοῦν ἐν πίστει καὶ σκιᾷ θανάτου κατὰ τὸ νέον ἔτος, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσήλθομεν; Ἂν δὲν ἐσκέφθης περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, σκέφθητι σήμερον περὶ αὐτοῦ.

Μόνον, πρὶν τελειώσω, θέλω νὰ σοὶ δώσω μίαν συμβουλήν: Προσπάθησον νὰ διατηρῇς ἐν ὑγείᾳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ πλησίον σου, ὅστις εἶσαι σύ. Προσπάθησον νὰ ἦσαι σὺ καθαρός, διαυγὴς ὀφθαλμός, εὑρισκόμενος κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ὥραν εἰς ἄμεσον σχέσιν μὲ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις καθαρίζει καὶ ἁγιάζει τὰ πάντα.

Μὲ τὸν Χριστὸν πλησίον σου, ἐντός σου, ἐν τῇ ζωῇ σου, ἐν τῇ ψυχῇ σου, οὔτε ἀμαύρωσις οὔτε καταρράκτης οὔτε ἄλλη τις πνευματικὴ πάθησις θὰ σὲ προσβάλῃ. Καὶ οὕτω μετὰ τοῦ Χριστοῦ θὰ δυνηθῇς, ὡς ὀφθαλμὸς τοῦ πλησίον σου, νὰ δεικνύῃς διαρκῶς τὸν Χριστὸν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ προφυλάττῃς αὐτὸν ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ψυχῆς του.

Εἴθε κατὰ τὸ νέον ἔτος μὲ τὴν ἰδιότητά σου ταύτην νὰ ὁδηγήσῃς πολλοὺς εἰς τὸν Χριστὸν τὸν Σωτῆρα! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια).

ΙϚ΄.

Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου.

Λουκ. ι΄. 30—37.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ «νομικός», ὅστις ἐσηκώθη καὶ προέβαλεν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν τὸ ἐρώτημα, ἐξ οὗ ἐπήγασεν ἡ προκειμένη παραβολή, ἐνεπνέετο ὑπὸ τῆς βαθείας ἐκείνης μοχθηρίας, ἥτις ὤθει τοὺς Φαρισαίους νὰ Τῷ θέτωσιν ἐρωτήσεις μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ εὕρωσιν αἰτίαν διὰ νὰ τὸν διαβάλωσι πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν. Ναὶ μὲν ὁ «νομικὸς» οὗτος (¹), κατὰ

(¹) ***Νομικὸς*** σημαίνει τὸν ἐγκύπτοντα καὶ καταγινόμενον εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, τὸν ἀντιγραφέα καὶ τὸν ἑρμηνευτὴν τοῦ Νόμου. Οἱ τοιοῦτοι ἐλέγοντο καὶ *Γραμματεῖς*. Βλέπε Ματθ. κβ΄. 35 καὶ Μάρκ. ιβ΄. 28, ὅπου ἡ συνομιλία αὕτη μετὰ τοῦ νομικοῦ ἐκτίθεται ἀναλυτικώτερον.

τὸν Εὐαγγελιστήν, ἀπέτεινε τὰς ἐρωτήσεις του πρὸς τὸν Ἰησοῦν **πειράζων αὐτόν**· ἀλλὰ τὸ **πειράζων** τοῦτο δύναται νὰ σημαίνῃ ἁπλῶς **δοκιμάζων** ἄνευ ἰδιαιτέρας τινὸς ἐχθρότητος ἢ ὑστεροβουλίας (²). Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐρωτήματός του: «**Τί πράξας θέλω κληρονομήσει ζωὴν αἰώνιον;**» καὶ ἐκ τῆς ἀπαντήσεως, ἣν ὁ ἴδιος ἔδωκεν εἰς τὸ ἀντερώτημα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ὁ Κύριος, κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Μάρκου, διέγνωσεν ὅτι ἀπὸ χρηστοῦ συνειδότος ἀπηύθυνε τὴν ἐρώτησίν του, διότι τῷ εἶπεν ἐν τέλει: «Δὲν εἶσαι μακρὰν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ».

Ὁ νομικός, ἐμβαθύνας εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου, ὀρθῶς ὑποδεικνύει τὴν κυριωτέραν ἐντολήν: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. . . . καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι εἶχεν ἀληθῆ πνευματικὴν ἀντίληψιν, σπανίαν μεταξὺ τῶν τότε Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, ὧν ὁλόκληρος ἡ προσοχὴ συνεκεντροῦτο εἰς τὸ γράμμα τοῦ Νόμου καὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους. Καὶ ὁ Ἰησοῦς τῷ ἀπαντᾷ: «**Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο πρᾶξον καὶ θέλεις ζήσει**». Ἤτοι, «ὀρθῶς διετύπωσας τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ Νόμου, ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ ὀρθὴ γνῶσις καὶ διατύπωσις τῆς ἐντολῆς. Πρέπει νὰ κάμῃς καὶ κάτι, τὸ ὁποῖον ἕως τώρα δὲν ἔκαμες—πρέπει νὰ θέσῃς καὶ εἰς ἐφαρμογὴν τὴν ἐντολήν, ἐὰν θέλῃς νὰ λάβῃς τὴν αἰώνιον ζωήν».

Καὶ ὁ νομικός, αἰσθανθεὶς τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Κυρίου, ζητεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν μέχρι τότε μὴ ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν τῆς ἐντολῆς εἰς τὴν ἰδίαν του ζωήν, καὶ ἐρωτᾷ: «**Καὶ τίς εἶναι ὁ πλησίον μου;**» Ἀποδεικνύει διὰ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ὅτι δὲν εἶχεν ἐννοήσει τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς ἀγάπης, ἣν ἀπήτει ὁ θεῖος Νόμος (Ρωμ. ιγ΄. 8). Διὸ ὁ Κύριος ἀναλαμβάνει νὰ διαφωτίσῃ αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σκεπτομένους ὡς αὐτός, διὰ τῆς προκειμένης παραβολῆς.

«**Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ**» (³). Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν δύο πόλεων ἦτο περίπου 150 σταδίων, ἡ δὲ ὁδὸς διήρχετο δι' ἐρήμου καὶ βραχώδους ἐκτάσεως, ἥτις ἦτο τὸ καταφύγιον λῃστῶν. Ὁ Ἱερώνυμος μάλιστα ἀφηγεῖται ὅτι ἓν τμῆμα τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐκαλεῖτο «ἡ ἐρυθρᾶ ὁδός», ὡς ἐκ τοῦ πολλοῦ αἵματος, τοῦ χυθέντος ἐκεῖ ὑπὸ τῶν λῃστῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ οἱ Ρωμαῖοι εἶχον ἐκεῖ ἓν μικρὸν φρούριον μὲ στρατιωτικὴν φρουράν, πρὸς προστασίαν τῶν ταξειδιωτῶν. Ὥστε ἡ παραβολὴ μᾶς δίδει μίαν εἰκόνα εἰλημμένην ἐκ τῆς συγχρόνου πραγματικότητος, ὅταν παριστᾷ τὸν ταξειδιώτην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ὡς ἐμπεσόντα εἰς λῃστάς, «**οἵτινες καὶ γυμνώσαντες αὐτὸν καὶ καταπληγώσαντες, ἀνεχώρησαν ἀφήσαντες αὐτὸν ἡμιθανῆ**».

Καθὼς δὲ ἔκειτο ἐκεῖ αἱμόφυρτος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, «**κατὰ συγκυρίαν ἱερεύς τις κατέβαινε δι' ἐκείνης τῆς ὁδοῦ· καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης, φθάσας εἰς τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ**

(²) Οὕτως ἑρμηνεύουσι πλεῖστοι Πατέρες τὴν λέξιν ἐνταῦθα: **Πειράζειν**, ἴσον **πεῖραν λαμβάνειν**. Ὅπως ὁ Θεὸς λέγεται **δοκιμαστὴς τῶν καρδιῶν**.

(³) **Κατέβαινε**, διότι καὶ γεωγραφικῶς ἡ Ἱερουσαλὴμ ἔκειτο εἰς ὕψος ἀνώτερον τοῦ τῆς Ἱεριχοῦς, καὶ ὡς πρωτεύουσα ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀνωτέρα. Διὰ τοῦτο οἱ τότε Ἰουδαῖοι ἔλεγον: **ἀναβαίνειν** πρὸς Ἱερουσαλήμ, **καταβαίνειν** ἐξ Ἱερουσαλήμ, ὅπως σήμερον οἱ Ἄγγλοι λέγουν: **ἀναβαίνειν** εἰς Λονδῖνον καὶ **καταβαίνειν** ἐκ Λονδίνου.

ἰδών, ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος». Οἱ δύο οὗτοι λειτουργοὶ τοῦ ἱεροῦ Νόμου, ὅστις ἐπέβαλλε τὴν εὐσπλαγχνίαν ἀκόμη καὶ πρὸς τὰ ζῷα τοῦ πλησίον (Δευτερ. κβ΄. 4, Ἐξόδ. κγ΄. 5), ἔμειναν ἐντελῶς ἀσυγκίνητοι πρὸ τῆς ἀπελπιστικῆς καταστάσεως ἑνὸς ἀνθρώπου, ἑνὸς ἀδελφοῦ Ἰσραηλίτου (διότι τοιοῦτος φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ παθών). Ὁ Λευΐτης μάλιστα ἐστάθη, τὸν ἐπλησίασε καὶ τὸν ἐκύτταξεν, τοῦθ᾽ ὅπερ καθιστᾷ τὴν ἀναλγησίαν του ἔτι μᾶλλον ἀσυγχώρητον.

«***Σαμαρείτης δέ τις ὁδοιπορῶν, ἦλθεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἦτο, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη***». Οἱ Σαμαρεῖται [4] ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὡς ἀλλογενεῖς (Λουκ. ιζ΄. 18) αἱρετικοὶ καὶ ἀπόβλητοι (Ἰωάν. η΄. 48), τοὺς ὁποίους οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ δὲν συνανεστρέφοντο (Ἰωάν. δ΄. 9). Τὸ μῖσος μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἦτο ἀμοιβαῖον καὶ σφοδρόν. Ἐν τούτοις, ὁ Σαμαρείτης τῆς προκειμένης παραβολῆς παριστάνεται ὡς αἰσθανθεὶς καὶ ἐκτελέσας πλήρως τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ὧν τόσον ἐπιλήσμονες ἐφάνησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ ἀλλογενής, ὁ μισούμενος καὶ ἀναθεματιζόμενος ὑπὸ σύμπαντος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἔδειξεν ἔλεος καὶ παρέσχε σωτήριον συνδρομὴν εἰς τὸν ἡμιθανῆ Ἰουδαῖον. «***Πλησιάσας ἔδεσε τὰς πληγὰς αὐτοῦ,***» πιθανὸν μὲ πανία ἀποσχισθέντα ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἐνδυμασίαν, «***ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον***», (θεραπευτικὰ μέσα ἐν χρήσει γενικῶς παρ᾽ Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις). Κατόπιν «***ἐπιβιβάσας αὐτὸν ἐπὶ τὸ κτῆνος αὐτοῦ, ἔφερεν αὐτὸν εἰς ξενοδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ***». Καὶ δὲν ἠρκέσθη εἰς τοῦτο, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀναχωρῶν, ἔλαβε πρόνοιαν διὰ τὰς περαιτέρω ἀνάγκας τοῦ τραυματίου· «***ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκεν εἰς τὸν ξενοδόχον καὶ εἶπεν, Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ καὶ ὅ,τι δαπανήσῃς ἐπὶ πλέον, ἐγώ, ὅταν ἐπανέλθω, θέλω σοὶ ἀποδώσει***».

Ὅσον ὡραία καὶ ἂν ἦναι ἡ παραβολὴ αὕτη, λαμβανομένη ἁπλῶς κατὰ τὸ γράμμα αὐτῆς καὶ παρορμῶσα πρὸς ἐνεργὸν φιλανθρωπίαν καὶ σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, τόσον ὡραιοτέρα εἶναι, ὅταν ἐκ συμφώνου μὲ τοὺς πλείστους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἑρμηνευτὰς τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως διίδωμεν ἐν αὐτῇ ***ἔτι βαθυτέραν ἔννοιαν καὶ διδασκαλίαν***, τὴν ἀπεικόνισιν ***τοῦ ἔργου αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ***, τοῦ ἐλεήμονος Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου. Εἰς τὴν βαθυτέραν ταύτην ἑρμηνείαν τῆς παραβολῆς προεβλήθη ὑπό τινων ἡ ἀντίρρησις, ὅτι αὕτη καθιστᾷ τὴν παραβολὴν ἄσχετον πρὸς τὸ θέμα τῆς μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ νομικοῦ συζητήσεως. Ἀλλ᾽ ἡ ἀντίρρησις αὕτη δὲν εἶναι βάσιμος. Διότι ποῖον ἦτο τὸ θέμα

---

[4] Οὐχὶ ὀρθῶς θεωροῦνται ὑπό τινων σήμερον οἱ Σαμαρεῖται ὡς λαὸς μιγὰς ἐξ Ἑβραίων καὶ ἐθνικῶν, καὶ ὡς λείψανον, τρόπον τινά, τῶν δέκα φυλῶν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ. Πᾶσαι αἱ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι συμφωνοῦσιν εἰς τὸ ὅτι ἦσαν ἐξ αἵματος Ἀσσύριοι καὶ ἐκ θρησκεύματος εἰδωλολάτραι. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας, μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου φαίνεται ὅτι οἱ Σαμαρεῖται ἠσπάσθησαν σημεῖά τινα τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας (Ἰωάν. δ΄. 20, 25). Ἐν τούτοις, ἐξηκολούθουν νὰ θεωρῶνται «ἀλλοεθνεῖς» (Ἰώσηπος) καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅτε τὸ πρῶτον ἐξαπέστειλε τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ εἰς περιοδείαν, παρήγγειλεν εἰς αὐτούς: «Εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε» (Ματθ. ι΄. 5), ὄχι ἐξ ἐθνικοῦ μίσους, ἀλλὰ διότι ἔπρεπε τὸ Εὐαγγέλιον νὰ κηρυχθῇ πρῶτον «εἰς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ οἴκου Ἰσραήλ».

τῆς συζητήσεως ἐκείνης; ***Ἡ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης***, ἡ ὑπερτάτη αὐτῆς σπουδαιότης, καὶ ποῖοι εἶναι οἱ ἐκτελοῦντες αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χριστός, ὁ θεωρῶν πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀδελφοὺς Αὐτοῦ (Ἰωάν. κ΄. 17, Ματθ. κη΄. 10, Ρωμ. η΄. 29, Ἑβρ. β΄. 11), ***ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐξεπλήρωσε*** τὴν ἐντολὴν ταύτην τῆς ἀγάπης εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν καὶ ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς ***ὑπέρτατον ὑπόδειγμα*** τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἐκπληροῦται ἡ ἐντολὴ αὕτη, δύναται ἡ παραβολὴ αὕτη νὰ θεωρηθῇ ὡς ***συμβολίζουσα τὴν ἀγάπην καὶ αὐτοθυσίαν τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου***, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἄσπλαγχνον ἐγωϊσμὸν καὶ φιλαυτίαν τῶν τότε θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν καὶ ποιμένων τοῦ Ἰσραήλ. Οὗτοι, κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου, «ἔβοσκον ἑαυτοὺς καὶ οὐχὶ τὰ ποίμνια· δὲν ἐνίσχυσαν τὸ ἀσθενὲς καὶ δὲν ἰάτρευσαν τὸ κακῶς ἔχον καὶ δὲν ἐπέδεσαν τὸ συντετριμμένον καὶ δὲν ἐπανέφερον τὸ πεπλανημένον καὶ δὲν ἐζήτησαν τὸ ἀπολωλός, ἀλλ᾽ ἐν βίᾳ καὶ σκληρότητι ἐδέσποζον ἐπ᾽ αὐτὰ» (Ἰεζεκ. λδ΄. 3, 4). Ἐνῷ τοὐναντίον ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον «διὰ νὰ εὐαγγελίζηται τοὺς πτωχούς, νὰ ἰατρεύσῃ τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, νὰ κηρύξῃ ἐλευθερίαν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἄνοιξιν δεσμωτηρίου εἰς τοὺς δεσμίους, νὰ κηρύξῃ εὐπρόσδεκτον τοῦ Κυρίου ἐνιαυτόν, νὰ παρηγορήσῃ πάντας τοὺς πενθοῦντας» (Ἡσ. ξα΄. 1, 2). Βεβαίως ἡ βαθυτέρα αὕτη ἑρμηνεία ***ἐπεφυλάχθη διὰ τὴν μέλλουσαν νὰ ἱδρυθῇ Ἐκκλησίαν.*** Ὁ νομικὸς ἔλαβε τὴν ἐκ τοῦ γράμματος τῆς παραβολῆς διδασκαλίαν. Οὐδὲ δι᾽ ἡμᾶς θὰ χάσῃ ἡ παραβολὴ τὴν ἀξίαν αὐτῆς, ὡς διδάσκουσα τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἔλεος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐὰν θεωρήσωμεν αὐτὴν ὡς ἐπὶ πλέον προοιωνιζομένην τὴν ὑψίστην ἀγάπην καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου πρὸς ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ὁ ταξειδιώτης λοιπὸν εἶναι ***ἡ προσωποποίησις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως*** —ὁ Ἀδάμ, ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀρχηγὸς τῆς φυλῆς. Ἔχει ἀφήσει τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν οὐράνιον πόλιν, καὶ κατέρχεται πρὸς τὴν Ἱεριχώ, τὴν βέβηλον πόλιν, τὴν ὑπὸ ἀνάθεμα εὑρισκομένην (Ἰησ. Ναυῆ ϛ΄. 26, Α΄. Βασ. ιϛ΄. 34). Μόλις ὅμως ἀπεμακρύνθη τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ του καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον, ἰδού, ἐμπίπτει εἰς τοὺς ὄνυχας τοῦ Πονηροῦ, ὅστις εἶναι λῃστὴς καὶ «ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος» (Ἰωάν. η΄. 44) καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ ὀργάνων ἀπογυμνοῦται τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀρχικῆς του ἀγνότητος καὶ δικαιοσύνης, καὶ καταπληγώνεται—ἑκάστη ἁμαρτία εἶναι χαίνουσα πληγή, ἐξ ἧς ἐκρέει τὸ ζωογόνον αἷμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐν τούτοις, ***δὲν εἶναι ἐντελῶς νεκρός.*** Διότι, ὅπως αἱ περιποιήσεις τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου θὰ ἦσαν μάταιαι, ἐὰν ἡ ζωὴ τοῦ θύματος εἶχεν ἐκλίπει, οὕτω καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἦτο ἀδύνατος, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐναπομείνει ἐν αὐτῷ μικρός τις σπινθὴρ ζωῆς, ὅστις διὰ τῆς πνοῆς τοῦ Θείου Πνεύματος ἠδύνατο νὰ ἀναρριπισθῇ πάλιν εἰς φλόγα. Ὁ ἄνθρωπος, πεπληγωμένος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, εἶναι «ἡμιθανὴς»—ἔχει ἀκόμη συνείδησιν ἐν ἑαυτῷ μαρτυροῦσαν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, ἔχει ἀκόμη τὴν συναίσθησιν τῆς ἀπολεσθείσης πνευματικῆς ὑγιείας καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τὴν ἀνακτήσῃ.

Καὶ τίς ἄλλος εἰμὴ ***ὁ θεῖος Ἰατρὸς*** δύναται νὰ τὸν περισυλλέξῃ, νὰ ἐπιδέσῃ τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς του, νὰ τὸν θεραπεύσῃ; Μήπως τοῦτο ἠδύνατο νὰ

πράξῃ ὁ Νόμος; Ὁ Ἀπόστολος ἀπαντᾷ ἀρνητικῶς: «Ἐὰν ἤθελε δοθῇ νόμος δυνάμενος νὰ ζωοποιήσῃ, ἡ δικαιοσύνη ἤθελεν εἶσθαι ἐκ τοῦ νόμου. Ἡ Γραφὴ ὅμως συνέκλεισε τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ δοθῇ ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πιστεύοντας» (Γαλάτ. γ'. 21, 22). Ὁ Θεοφύλακτος ἐδῶ προσφυῶς παρατηρεῖ: «Ἦλθεν ὁ νόμος καὶ ἔστη παρ' αὐτῷ κατακειμένῳ, εἶτα δὲ ἰδὼν τὸ μέγεθος τῶν πληγῶν αὐτοῦ καὶ μὴ δυνάμενος ἰᾶσαι αὐτάς, ἀπῆλθεν». Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Λευΐτης οὐδεμίαν παρέσχον ἢ ἠδύναντο νὰ παράσχουν βοήθειαν (5).

Ἐὰν θεωρηθῇ ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ δώσωμεν ἀκριβῆ ἑρμηνείαν τῆς σημασίας τοῦ ***οἴνου*** καὶ τοῦ ***ἐλαίου,*** δυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν μετὰ τοῦ Κλήμεντος καὶ τοῦ Χρυσοστόμου, ἑρμηνεύοντες τὸν οἶνον ὡς ***τὸ αἷμα τοῦ Σταυροῦ,*** τὸ δὲ ἔλαιον ὡς ***τὸ χρίσμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.*** Ὅταν ἡ παραβολὴ λέγῃ ὅτι ὁ Σαμαρείτης ἐπεβίβασε τὸν τραυματίαν ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ κτήνους, ἐνθυμούμεθα Ἐκεῖνον, ὅστις πλούσιος ὤν, «ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τῇ πτωχείᾳ ἐκείνου πλουτήσωμεν» (Β'. Κορινθ. η'. 9)—τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, ὅστις ἦλθεν οὐχὶ ἵνα ὑπηρετηθῇ, ἀλλ' ἵνα ὑπηρετήσῃ, ὅστις «τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἐβάστασεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου» (Α'. Πέτρ. β'. 24). Οὔτε εἶναι παράλογος ἡ ἑρμηνεία, ἡ ὑπό τινων Πατέρων δοθεῖσα, ***τοῦ ξενοδοχείου*** ἢ πανδοχείου ὡς συμβολίζοντος ***τὴν Ἐκκλησίαν,*** ἥτις εἶναι τὸ ἰατρεῖον τῶν ψυχικῶς ἀσθενούντων, ὅπου ὁ ἐλεήμων Λυτρωτὴς εἰσάγει ἐκείνους, οὓς ἔσωσεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Σατανᾶ, ἵνα ἐκεῖ τύχωσι περιθάλψεως, ἐνισχύσεως καὶ ἀναρρώσεως (6).

Ἐὰν δέ, ὡς ὁ Σαμαρείτης, ὅστις ἠναγκάσθη ***νὰ ἀναχωρήσῃ,*** ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων σωματικῶς—ἐὰν δι' ἄλλους λόγους ἦτο συμφέρον δι' ἡμᾶς νὰ ἀπέλθῃ (Ἰωάν. ιϛ'. 7)—ἐν τούτοις ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ πλουσίαν προμήθειαν χάριτος διὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας Αὐτοῦ καὶ μέχρι τῆς νέας Αὐτοῦ ἐπιφανείας.

Τὰ ***δύο δηνάρια,*** ἅτινα ὁ Σαμαρείτης ἀφῆκεν εἰς τὸν ξενοδόχον, ἡρμηνεύθησαν ποικιλοτρόπως, ὡς συμβολίζοντα τὰς δύο Διαθήκας, τὰ δύο τελετὰς τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Κοινωνίας, κτλ. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τοιαύτας περιττὰς λεπτολογίας, δυνάμεθα γενικῷ τῷ τρόπῳ νὰ εἴπωμεν ὅτι συμβολίζουσιν ***ὅλα τὰ μέσα τῆς χάριτος*** καὶ τῆς πνευματικῆς ἐποικοδομῆς, τὰ ὁποῖα ἐνεπιστεύθη ὁ

(5) Πρβλ. τὴν ἑξῆς ὡραίαν περικοπὴν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κλήμεντος: «Τίς δ' ἂν ἄλλος εἴη, πλὴν αὐτὸς ὁ Σωτήρ; ἢ τίς μᾶλλον ἡμᾶς ἐλεήσας ἐκείνου, τοὺς ὑπὸ τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ σκότους ὀλίγου τεθανατωμένους τοῖς πολλοῖς τραύμασι, φόβοις, ἐπιθυμίαις, ὀργαῖς, λύπαις, ἀπάταις, ἡδοναῖς; τούτων δὲ τῶν τραυμάτων μόνος ἰατρὸς Ἰησοῦς, ἐκκόπτων ἄρδην τὰ πάθη πρόρριζα· οὐχ ὥσπερ ὁ Νόμος ψιλὰ τὰ ἀποτελέσματα, τοὺς καρποὺς τῶν πονηρῶν φυτῶν, ἀλλὰ τὴν ἀξίνην τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὰς ῥίζας τῆς κακίας προσαγαγών· οὗτος ὁ τὸν οἶνον, τὸ αἷμα τῆς ἀμπέλου τοῦ Δαβίδ, ἐκχέας ἡμῖν ἐπὶ τὰς τετρωμένας ψυχάς, ὁ τὸ ἐκ σπλάγχνων Πνεύματος ἔλαιον προσενεγκὼν καὶ ἐπιδαψιλευόμενος· οὗτος ὁ τοὺς τῆς ὑγιείας καὶ σωτηρίας δεσμοὺς ἀλύτους ἐπιδείξας, ἀγάπην, πίστιν, ἐλπίδα· οὗτος ὁ διακονεῖν ἀγγέλους καὶ ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἡμῖν ὑποτάξας ἐπὶ μεγάλῳ μισθῷ, διότι καὶ αὐτοὶ ἐλευθερωθήσονται ἀπὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου παρὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς δόξης τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ».

(6) Αἱ Γραφαὶ πολλαχοῦ χαρακτηρίζουσι τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ὡς ἔργον θεραπείας (Μαλαχ. δ'. 2, Ὠσηὲ ιδ'. 4, Ψαλμ. ργ'. 3, Ματθ. ιγ'. 15, Ἀποκαλ. κβ'. 2, καὶ τυπικῶς, Ἀριθμ. κα'. 9).

Κύριος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐπανόδου Του. Ὅπως δὲ ὁ Σαμαρείτης ἀναχωρῶν εἶπεν εἰς τὸν ξενοδόχον: «***Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ***», οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἀποστόλους Αὐτοῦ: «Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου», «βόσκε τὰ ἀρνία μου». Καὶ συνάμα, ὅπως ὁ Σαμαρείτης προσέθεσε τὴν διαβεβαίωσιν: «***Ὅ,τι ἂν δαπανήσῃς ἐπὶ πλέον, ἐγὼ ὅταν ἐπανέλθω, θέλω σοὶ ἀποδώσει,***» παρομοίως καὶ ὁ Χριστὸς ὑπεσχέθη ὅτι οὐδεὶς κόπος καταβαλλόμενος δι' Αὐτὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ θὰ μείνῃ ἄνευ ἀνταμοιβῆς—ὅτι ὅσα ἂν ποιήσωμεν εἰς οἱονδήποτε τῶν ἀδελφῶν Αὐτοῦ τῶν ἐλαχίστων, θέλει λογαριάσει ὡς γενόμενα εἰς Αὐτὸν τὸν ἴδιον—ὅτι πάντες ὅσοι ποιμαίνουσι τὸ ἐν αὐτοῖς ποίμνιον τοῦ Θεοῦ «οὐχὶ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδοῦντες ἀλλὰ προθύμως, μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου», οὗτοι, «ὅταν φανερωθῇ ὁ ἀρχιποιμήν, θέλουσι λάβει τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον» (Α'. Πέτρ. ε'. 2—4).

Μὲ πόσην θείαν χάριν καὶ σοφίαν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀφοῦ ἐπεράτωσε τὴν συγκινητικὴν ταύτην παραβολήν, στρέφεται πρὸς τὸν «νομικὸν» καὶ διὰ ἐρωτήσεως ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐκείνου ἐρώτησιν! Ὁ νομικὸς εἶχεν ἐρωτήσει: «***Τίς εἶναι πλησίον μου;***» Καὶ ὁ Κύριος ἤδη ἀντερωτᾷ αὐτόν: «***Τίς λοιπὸν ἐκ τῶν τριῶν τούτων σοὶ φαίνεται ὅτι ἐγένετο ὁ πλησίον τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;***» Καὶ ὅταν ὁ νομικὸς ἠναγκάσθη νὰ ἀπαντήσῃ: «***Ὁ ποιήσας εἰς αὐτὸν τὸ ἔλεος***», ἐπηκολούθησεν ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς παραβολῆς: «***Ὕπαγε καὶ σὺ πράττε ὁμοίως!***»

ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ

«Πῶς ἡμεῖς θέλομεν ἐκφύγει, ἐὰν ἀμελήσωμεν τόσον μεγάλην σωτηρίαν;»
Πρὸς Ἑβρ. β'. 3.

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ὅλοι γνωρίζομεν πῶς ἡ Φύσις τιμωρεῖ τοὺς παραβαίνοντας τοὺς νόμους της. Ὅσοι ἐπεσκέφθησαν τὰ νοσοκομεῖα, τὰς φυλακάς, τὰ φρενοκομεῖα, εἶδον καταφανῶς πῶς ἡ Φύσις κανονίζει τοὺς λογαριασμούς της μὲ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πείθονται ὅτι βοᾷ ἀδυσώπητος, ἀπαιτοῦσα δικαιοσύνην καὶ τιμωρίαν διὰ τὴν καταπάτησιν τῶν νόμων αὐτῆς. Ὅταν ἀνέθεσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν Φύσιν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων τούτων, φαίνεται ὅτι παρέδωκεν εἰς αὐτὴν δύο ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ στηρίζῃ τὰς καταδικαστικάς της ἀποφάσεις. Ἡ πρώτη τούτων διατυποῦται ἐπισήμως· εἶναι νόμος θετικός: «***Ὅ,τι ἂν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θέλει θερίσει***». Ἡ δευτέρα διατυποῦται ὑπὸ μορφὴν ἐρωτήματος: «***Πῶς θέλομεν ἐκφύγει, ἂν ἀμελήσωμεν;***» Ὁ θετικὸς νόμος ἀποβλέπει εἰς θετικὰς παραβάσεις—ὁ σπείρων ζιζάνια θέλει θερίσει ζιζάνια. Ἡ δευτέρα ἀρχὴ ἀποτελεῖ τὸν ἀρνητικὸν νόμον, τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὴν παράλειψιν τοῦ καθήκοντος, εἰς τὴν ἀδράνειαν. Μὲ ἄλλας λέξεις, δὲν τιμωροῦνται μόνον αἱ θετικαὶ παραβάσεις, αἱ κατάφωροι παρανομίαι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ καθήκοντος. Ὁ μὴ σπείρων

τίποτε δὲν θὰ θερίσῃ καὶ τίποτε. Ὁ ἀμελήσας νὰ σπείρῃ τὸν χειμῶνα θὰ πεινάσῃ τὸ θέρος.

Ἡ ἀπάντησις πρὸς τὴν ἐρώτησιν: «Πῶς θέλομεν ἐκφύγει, ἂν ἀμελήσωμεν ;» εἶναι καταφανής. Εἶναι φύσει ἀδύνατον νὰ ἐκφύγωμεν τὴν τιμωρίαν τῆς ἀμελείας, τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς, ὅπως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκφύγῃ τὸν θάνατον ὁ πεσὼν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐὰν ἠμέλησε προηγουμένως νὰ μάθῃ νὰ κολυμβᾷ. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις: «Διατί νὰ ἔχῃ ἐπακόλουθα τόσον τρομερὰ ἡ ἁπλῆ ἀμέλεια; Κοινῶς πιστεύεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ἀπολεσθῇ πρέπει νὰ ἦναι παραβάτης κατάφωρος, ἁμαρτωλὸς κεκηρυγμένος καὶ ἀναίσχυντος, ὅστις ἀπεκήρυξε πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον καὶ ἐπεδόθη σώματι καὶ ψυχῇ εἰς τὰς σαρκικὰς ἀπολαύσεις. Οἱ τοιοῦτοι βεβαίως εἶναι ἀπολωλότες καὶ δὲν θὰ ἐκφύγουν τὴν ποινὴν τῶν πράξεών των· ἀλλ' οἱ ἁπλῶς ἀμελοῦντες—διατί νὰ ἀπολεσθοῦν ;»

Φαίνεται ὅτι ὑπάρχει κεκρυμμένη τις καὶ ζωτικὴ σχέσις μεταξὺ τῶν τριῶν λέξεων, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἐδῶ ἐν συνδυασμῷ ἡ Γραφὴ—τῆς ***σωτηρίας***, τῆς ***ἀμελείας***, καὶ τῆς ***ἐκφυγῆς***—κάποια σχέσις λογική, οὐσιαστικὴ καὶ ἀδιάρρηκτος. Ἂς ἐξετάσωμεν πρῶτον τὴν λέξιν ***σωτηρία.*** Ἡ συνήθης ἐκδοχὴ τῆς λέξεως εἶναι ***ἀπαλλαγὴ*** ἢ ***συγχώρησις τῆς ἐνοχῆς***· αὕτη βεβαίως εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη ἔννοια τῆς λέξεως. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ πλατυτέρα ἔννοια, ἥτις περιλαμβάνει ἐκτὸς τῆς συγχωρήσεως τῆς ἐνοχῆς καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς πρὸς τὰ κάτω ροπῆς τῆς ψυχῆς, τὴν σωτηρίαν ἀπὸ τῆς ***δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας,*** ἥτις σύρει τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἄβυσσον. Περιλαμβάνει τὴν ἰδέαν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ***ἕλξιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἐγωϊσμοῦ.*** Εἴδομεν ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ φυσική τις ροπή, ἥτις ναρκώνει τὸ λογικόν του, παραλύει τὴν θέλησίν του, τυφλώνει τὴν ἀντίληψίν του, καυτηριάζει τὴν συνείδησίν του, καὶ ὑποβιβάζει αὐτὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ὅλως ἀνεπαισθήτως εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ κτήνους. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ***τὸ ἐνεργὸν καταλυτικὸν στοιχεῖον—ἡ ἁμαρτία.*** Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τούτου ὁ Θεὸς μᾶς ἀποκαλύπτει ἑτέραν ἀρχὴν ἢ δύναμιν,—τὴν ἐνεργὸν ἀρχὴν τῆς ***σωτηρίας.*** Ὅταν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ πρώτη τῶν δύο τούτων ἀρχῶν τὸν σύρει μὲ ἀκατάσχετον ὁρμὴν πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὴν ἀπώλειαν, καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκφύγῃ τὸ μοιραῖον τέλος, εἰμὴ δραττόμενος ἀποφασιστικῶς τῆς δευτέρας δυνάμεως, ἥτις θὰ τὸν φέρῃ πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸ ποθητὸν τέρμα, οὕτω πράττει. Δὲν ὑπάρχει εἰς ὅλον τὸ σύμπαν ἄλλη τις δύναμις ἱκανὴ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν πρώτην ἐκείνην δύναμιν. Πῶς δὲ θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκφύγῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν ἀμελήσῃ νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτῆς; Ἐὰν ἀμελήσῃ, ἀποκλείεται ἡ μόνη εὐκαιρία διεκφυγῆς· ὁ ἄνθρωπος ἀφίεται οἰκειοθελῶς εἰς τὴν δύναμιν τῆς τρομερᾶς κατωφεροῦς ἕλξεως, ἥτις τὸν ἀπομακρύνει κάθε στιγμὴν περισσότερον ἀπὸ τὴν σωτηρίαν.

Ὡς ἐξ αὐτῆς λοιπὸν τῆς φύσεως τῆς σωτηρίας, εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ τὴν ἐξουδετερώσῃ, νὰ τὴν ἐκμηδενίσῃ, εἶναι ἡ ***ἀμέλεια,*** καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀκριβῶς ἡ Ἁγία Γραφὴ τονίζει τὸν κίνδυνον τῆς ἀμελείας. Διότι, σημειώσατε, δὲν λέγει: «Πῶς θέλομεν ἐκφύγει, ἂν καταπατήσωμεν τὴν μεγάλην σωτηρίαν, ἢ τὴν περιφρονήσωμεν ἢ δυσπιστήσωμεν πρὸς αὐτήν»,

ἀλλ᾽ ἁπλῶς «**ἐὰν ἀμελήσωμεν** αὐτήν». Ἓν παράδειγμα: Ἄνθρωπος δηλητηριασθεὶς δύναται νὰ σωθῇ μόνον, ὅταν πίῃ τὸ ἀντίδοτον. Ἐὰν δὲν τὸ πίῃ, ἀποθνήσκει. Δὲν εἶναι ἀνάγκη οὔτε νὰ τὸ χύσῃ κατὰ γῆς, οὔτε νὰ τὸ ρίψῃ ἀπὸ τὸ παράθυρον ἢ ἄλλως πως νὰ τὸ καταστρέψῃ καὶ τὸ ματαιώσῃ. Ἀρκεῖ νὰ τὸ ἀφήσῃ εἰς τὸ ποτήριον—νὰ ἀμελήσῃ νὰ τὸ πίῃ—ὁ θάνατος θὰ ἐπέλθῃ μοιραίως. Ὁ δὲ πνευματικὸς θάνατος εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις ἐπέρχεται ἀκριβῶς κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον.

Ποῖον δὲ τὸ **ἀποτέλεσμα τῆς ἀμελείας** ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς ψυχῆς; Δὲν ἀποκλείει μόνον τὴν σωτηρίαν, ἀλλ᾽ **ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὴν ἐπιδεκτικότητα πρὸς σωτηρίαν.** Ὁ ἐκφυλισμός, ἐν τῇ πνευματικῇ σφαίρᾳ, ὑπονοεῖ πρωτίστως τὴν ἐξασθένησιν τῆς ἱκανότητος τῆς ψυχῆς, ὅπως δεχθῇ τὴν προσφερομένην σωτηρίαν, ἐν τέλει δὲ τὴν τελείαν ἐκμηδένισιν τῆς ἱκανότητος ταύτης. Σημαίνει ὅτι ἡ ψυχὴ καταστρέφεται τμηματικῶς, ἕως οὗ ἐκλείψῃ πᾶσα κλίσις ἢ δύναμις προσανατολισμοῦ πρὸς τὴν δικαιοσύνην, πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ τοιαύτη ψυχὴ συστέλλεται καὶ συρρικνοῦται, ἕωσοῦ ἐκλείψῃ ἐξ αὐτῆς πᾶν ἴχνος τοῦ Θείου—ἕωσοῦ τὸ κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῇ ἀπομείνῃ κενόν, ἄνευ τοῦ θείου Πνεύματος. Ἡ τοιαύτη ψυχὴ δὲν εἶναι πλέον ψυχή, εἶναι ὄργανον ἀτροφικόν, ἄχρηστον καὶ καταδεδικασμένον εἰς θάνατον ὡς ἐκ τῆς ἀχρηστίας.

Ὑπάρχουν ζῷα διαβιοῦντα διαρκῶς εἰς τὸ σκότος, ἄλλα μὲν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ὥς τινες ἀσπάλακες, ἄλλα δὲ εἰς τὰ ὕδατα σκοτεινῶν σπηλαίων, ὅπου δὲν εἰσχωρεῖ ἀκτὶς φωτός, ὥς τινες ἰχθύες. Ἐκλέγοντα νὰ διαβιοῦν εἰς τὸ σκότος, δὲν θέλουν τὸ φῶς, ἡ δὲ φύσις ἐφαρμόζουσα τὴν ἀναλλοίωτον ἀρχήν, ὅτι οὐδὲν ἄσκοπον πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ σύμπαν, τοῖς ἀφαιρεῖ τὴν ὅρασιν. Ἂν καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μετώπου των διαγράφονται τὰ βλέφαρα καὶ οἱ βολβοὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅμως τὸ ὀπτικὸν νεῦρον, τὸ ὄργανον τῆς ὁράσεως, ἔχει καταστραφῆ—παρουσιάζεται ὡς σκληρόν τι σαρκῶδες ὀγκίδιον ἢ λεπτὴ ἴς. Ὁμοίως καὶ ὁ πνευματικὸς ὀφθαλμὸς ἐξ ἀνάγκης θὰ γίνῃ ἀτροφικὸς καὶ θὰ ἐκλείψῃ, ὅταν ἡ ψυχὴ ἐκλέξῃ νὰ ζῇ εἰς τὸ σκότος μᾶλλον ἢ εἰς τὸ φῶς.

Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, «Ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος θέλει ἀφαιρεθῆ καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει». «Λάβετε ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ τάλαντον». Ἡ θρησκευτικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς εἶναι τάλαντον—τὸ ἱερώτατον καὶ λαμπρότατον τάλαντον, τὸ ὁποῖον κατέχομεν. Ὁ ἀφίνων ἀκαλλιέργητον καὶ ἀχρησιμοποίητον τὸ τάλαντον τοῦτο, θὰ ἀπολέσῃ αὐτό. Ὁ Θεὸς θὰ τοῦ τὸ ἀφαιρέσῃ, καθ᾽ ὃν τρόπον ἐν τῇ παραβολῇ ἀφῃρέθη τὸ τάλαντον τοῦ κρύψαντος αὐτὸ εἰς τὴν γῆν, ἀντὶ νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ. Ὠνομάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Κυρίου του **πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς δοῦλος**, διότι παρημέλησε τὴν οἰκονομίαν, ἥτις τῷ ἀνετέθη. Τοιαύτη ζωὴ εἶναι ὀλεθρία δι᾽ αὐτὸ τὸ ἄτομον καὶ ἐπικίνδυνος δι᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται εἰς συνάφειαν μὲ αὐτήν. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν κεφάλαιόν τι, ἵνα τὸ διαχειρισθῶμεν ἐργαζόμενοι καὶ συντελοῦντες τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τοῦ κόσμου καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς. Ἡ ζωὴ μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐκεῖνοι δέ, τῶν ὁποίων τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς εἶναι μικρότερα, ἔχουν μεγαλειτέραν

ἀνάγκην νὰ τοποθετήσουν φρονίμως τὸ μικρόν των πνευματικὸν κεφάλαιον, διότι ἄλλως, συναισθανόμενοι πόσον εἶναι πενιχραὶ αἱ δυνάμεις των, κινδυνεύουν νὰ ἀμελήσουν ἢ ἀμελοῦν ἀσυνειδήτως τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν.

Οἱ ἰχθύες τῶν σκοτεινῶν σπηλαίων, ὡς εἴπομεν, παρουσιάζουν τὰ ἐξωτερικὰ συστατικὰ τῶν ὀφθαλμῶν, τὸ ὀπτικὸν ὅμως νεῦρον, τὸ οὐσιῶδες ὄργανον τῆς ὁράσεως, ἔχει γίνει ἀτροφικὸν διὰ τῆς ἀχρηστίας, διότι ἡ φύσις, ἐκδικουμένη τὴν περιφρόνησιν τοῦ νόμου διὰ τοῦ ὁποίου ἀπαγορεύει τὴν σπατάλην, τοῖς ἀφήρεσε τὴν δύναμιν τῆς ὁράσεως. Ὑπὸ ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν εἶπεν ὁ Κύριος περὶ τῶν Φαρισαίων, ὅτι «ὀφθαλμοὺς ἔχουσιν, ἀλλὰ δὲν βλέπουσιν». Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἵτινες μετὰ πεποιθήσεως διατείνονται, ὅτι δὲν ὑπάρχει Θεός· καὶ δι᾽ αὐτοὺς πράγματι δὲν ὑπάρχει, διότι δὲν ἔχουν ὀφθαλμοὺς πνευματικοὺς ἵνα Τὸν ἴδωσιν. Ἀντὶ ὀφθαλμῶν ἔχουν ἐκτρωματικόν τι ὄργανον ἀτροφικὸν ἐκ τῆς ἀχρηστίας.

Ἡ τοιαύτη ἐκμηδένισις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων δὲν ἐπέρχεται στιγμιαίως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ἀλλ᾽ εἶναι ἀποτέλεσμα ἑκάστης στιγμῆς τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ὁ ἐκφυλισμὸς ἐνεργεῖται τὴν στιγμὴν ταύτην. Πᾶσα ἡμέρα εἶναι ἡμέρα κρίσιμος, ἡμέρα λογαριασμῶν, οἵτινες ἐπισωρεύονται ἐπικινδύνως.

Πᾶσα δὲ ψυχὴ εἶναι βιβλίον ἐνθυμήσεως (Μαλαχ. γ´ 16), ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Φύσις διαρκῶς καταγράφει πᾶσαν ἁμαρτίαν. Θὰ κριθοῦν δὲ ὅλαι αἱ ἁμαρτίαι ἡμέραν τινὰ ὑπὸ τοῦ Κριτοῦ τῶν πάντων, ὅπως σήμερον κρίνονται ὑπὸ τῆς Φύσεως. Ἡ ἁμαρτία τῆς χθὲς τιμωρεῖται διὰ τῆς ἁμαρτίας τῆς σήμερον, ὅλαι δὲ ὁμοῦ μᾶς παρακολουθοῦν μέχρι τοῦ τάφου, οὐδ᾽ εἶναι δυνατὸν νὰ διαφύγῃ καμμία ἐξ αὐτῶν. Αἱ ἀσυγχώρητοι ἁμαρτίαι δὲν μᾶς ἀναμένουν, διὰ νὰ ἐξαπολυθοῦν ἐναντίον μας κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου. Εἶναι ἐντὸς ἡμῶν, τώρα, αἱ δὲ δυνάμεις τῆς ἁμαρτίας, ἐφ᾽ ὅσον τὰς ἐκαλλιεργήσαμεν, ἐπιπροστίθενται ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, οὕτως ὥστε ἡ ψυχὴ ἀνθρώπων τινῶν εἶναι ὁλοκλήρως διάτρητος ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀμελείας, εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμόν, ὥστε εἶναι δυνατὸν ν᾽ ἀμφιβάλῃ τις, ἂν ὑπάρχῃ πλέον διεκφυγὴ καὶ σωτηρία διὰ τοὺς τοιούτους!

Ποίας ἐλπίδας οὐρανοῦ δύναται νὰ ἔχῃ ψυχὴ παρημελημένη; Ἡ τοιαύτη ἐλπὶς εἶναι ὄνειρον ἀμαθείας καὶ αὐταπάτης. Πῶς δύναται ἡ ψυχὴ νὰ διεκφύγῃ καὶ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οὐρανόν, ἐὰν καθ᾽ ὅλον τὸν ἐπίγειον βίον ἠμέλησε τὰ μέσα τῆς σωτηρίας—τῆς διεκφυγῆς ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὸ *ἐγώ*; Καὶ πόθεν θὰ προέλθῃ ἡ καταλληλότης τῆς ψυχῆς διὰ τὸν οὐρανόν, ἐὰν δὲν καλλιεργηθῇ ἐπὶ τῆς γῆς; Πόθεν μάλιστα δύναται νὰ προέλθῃ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀκόμη πνευματικὴ ἐκτίμησις πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν οὐρανόν, ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἐκαλλιεργήθη ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἐν τῇ ψυχῇ ἐνταῦθα; Πόθεν θὰ προέλθουν αἱ δυνάμεις, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν ἐλαχίστην τέρψιν ἢ ἱκανοποίησιν εἰς τὰς πνευματικὰς ἀπολαύσεις τοῦ Οὐρανοῦ—ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Θεοῦ—ἐὰν ἐσβέσθη ἐξ ἀμελείας πᾶσα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὰ οὐράνια κλίσις; ἐὰν πᾶν τάλαντον, ἤτοι πᾶσα ἱκανότης πρὸς ἀγάπην καὶ πίστιν εἰς τὰ τῆς θρησκείας παρημελήθη ἐπιμόνως;

Ἑπομένως αἱ τρεῖς αὗται λέξεις ***σωτηρία, διεκφυγὴ*** καὶ ***ἀμέλεια***, δὲν συνεδυάσθησαν τυχαίως, ἀλλ᾽ οὐσιωδῶς καὶ ἐξ ἀνάγκης. Ἡ ***διεκφυγὴ*** σημαίνει τὴν

βαθμιαίαν ἄνοδον τῆς ψυχῆς, τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ εὐγενεστέρου ἀνωτάτου στοιχείου κατὰ τοῦ κατωτάτου. Σημαίνει τὴν βαθμιαίαν ἀποβολὴν παντὸς πράγματος, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀνωτάτην σφαῖραν, εἰς τὸν Οὐρανόν. Σημαίνει τέλος τὸ ἐπενδύεσθαι τὸν Χριστόν, τὴν τελειοποίησιν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κλίσεως τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐὰν δέ τις ἤθελεν ἀντιτείνει ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως, τὸ ἀντίθετον τῆς σωτηρίας εἶναι ἡ ***ἐκμηδένισις***, ἀπαντῶμεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως δὲν ὑπάρχει τοιαύτη λέξις ἢ πρᾶγμα.

Ἐὰν λοιπὸν πρόκειται νὰ ἀνοιχθῇ πρὸ ἡμῶν ὁ δρόμος τῆς σωτηρίας, δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ἀπότομόν τινα ἐμφάνισιν ἢ κἄτι μυστηριῶδες. Ἀνοίγεται ὁ δρόμος οὗτος ἐπὶ ὡρισμένων γραμμῶν διὰ τὴν πορείαν ἡμῶν, ἥτις ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ φέρει κατ' εὐθεῖαν πρὸς Αὐτόν. Πρέπει ἕκαστος ἐν τῇ ἠρεμίᾳ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ ψυχῆς νὰ ἐπεξεργασθῇ τὴν σωτηρίαν του μετα φόβου καὶ τρόμου—μετὰ ***φόβου*** διότι ἀντιλαμβάνεται πόσον εἶναι βαρυσήμαντον τὸ τέλος τοῦ ἔργου του—μετὰ ***τρόμου***, μήπως τὸν καταλάβῃ ὁ θάνατος πρὶν ἢ περατώσῃ τὸ ἔργον του.

Ἀνακεφαλαιοῦντες δὲ τὸ ζήτημα, λέγομεν ὅτι τὸ ἀληθὲς πρόβλημα τῆς πνευματικῆς ζωῆς δι' ἕκαστον ἄτομον εἶναι ***πῶς νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀμέλειαν***—πῶς νὰ πράξῃ τὸ ἀντίθετον τῆς ἀμελείας. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ καλλιεργήσῃ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, οὕτως ὥστε αὕτη νὰ γίνῃ ἐπιδεκτικὴ τῆς Θείας Χάριτος καὶ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἕλξεως τῆς ἁμαρτίας. Νὰ οἰκοδομήσῃ διὰ τῆς Θείας ἐνισχύσεως νέαν κτίσιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τοῦ παραδεδομένου εἰς τὸν ἐξ ἀμελείας ἐκφυλισμόν, καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς πνευματικὴν δύναμιν καὶ πνευματικὸν κάλλος.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τοῦ ***Ἐρρίκου Δρώμμονδ:***
«Ὁ Φυσικὸς Νόμος ἐν τῷ Πνευματικῷ Κόσμῳ»).

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος]

IV

12) ***Ἡ δωδεκάτη*** σκηνὴ εὑρίσκεται παρὰ τῷ Λουκᾷ (κβ΄. 31-32). Εἶναι ἡ ἑσπέρα τῆς Πέμπτης, παραμονὴ τῆς Σταυρώσεως. Ὁ Ἰησοῦς εὑρίσκεται μετὰ τῶν μαθητῶν Του ἐν τῷ ὑπερῴῳ εἰς Ἱερουσαλήμ, ἑορτάζων τὴν ἀρχαίαν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, καὶ συγχρόνως θεσπίζων τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἱερὰ ἐκείνη ὥρα διαταράσσεται ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμὸν τῶν μαθητῶν. Μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ὑπομονήν Του καὶ τὴν οὐράνιον ἀγάπην Του δίδει εἰς αὐτοὺς τὸ θαυμάσιον ὑπόδειγμα ταπεινώσεως, πλύνας Αὐτὸς ὁ ἴδιος τοὺς πόδας των (Ἰωάν. ιγ΄.). Ἐξηγεῖ εἰς αὐτοὺς μὲ γλυκύτητα τί ἀναμένει ἀπ' αὐτοὺς καὶ στρεφόμενος πρὸς

τὸν Πέτρον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει μὲ τὸ παλαιόν του ὄνομα, λέγει πρὸς αὐτόν:

—«Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς σᾶς ἐζήτησε, διὰ νὰ σᾶς κοσκινίσῃ ὡς τὸν σῖτον. Πλὴν ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, διὰ νὰ μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις σου».

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε λοιπὸν ***προσευχηθῆ εἰδικῶς*** διὰ τὸν Πέτρον. Ἰδοὺ ἀκόμη μία ἀπὸ τὰς συνηθείας τῆς προσευχῆς Του· νὰ προσεύχηται ὑπὲρ τῶν ἄλλων· καὶ τὴν εὐλογητὴν ἐκείνην ἕξιν δὲν τὴν ἐγκατέλιπε. Δύναται νὰ σώζῃ εἰς τὸ παντελὲς τοὺς προσερχομένους πρὸς τὸν Θεὸν διὰ μέσου Αὐτοῦ, διότι ***ζῇ*** πάντοτε ἵνα μεσιτεύῃ ὑπὲρ αὐτῶν. Καθήμενος τώρα ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς ἐν δόξῃ, ***προσεύχεται ὑπὲρ παντὸς*** ὅστις παραδέχεται Αὐτόν.

13) ***Ἡ δεκάτη τρίτη*** μνεία εἶναι πολὺ γνωστή. Εὑρίσκεται ἐν τῷ ιζ'. κεφαλαίῳ τοῦ Ἰωάννου. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο περιλαμβάνει τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου ιγ'. μέχρι τέλους τοῦ ιζ'. εὑρίσκομεν τὸν Ἰησοῦν μόνον μετὰ τῶν μαθητῶν Του. Ὅταν μελετήσωμεν προσεκτικῶς τὴν προσευχὴν ἐκείνην, ἀνακαλύπτομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς στηρίζεται ἐπὶ τῆς βεβαιότητος ὅτι τὸ ἔργον Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐτελείωσε (καίτοι ἡ κυριωτέρα σκηνή, ἡ τοῦ θανάτου Του, δὲν εἶχεν ἀκόμη συντελεσθῆ)· τοῦ λοιποῦ ἔμελλεν ἐκ νέου νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ πάλιν εἰς τὴν δόξαν Του, ἣν εἶχε πρὸ καταβολῆς κόσμου. Ἡ προσευχὴ αὕτη μᾶς δίδει μίαν ἰδέαν τῆς προσευχῆς Του ὡς Μεσίτου ἢ Μεγάλου Ἀρχιερέως. Ἐπὶ τριάκοντα ἔτη ἔζησε ζωὴν τελειότητος· ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη, ὡμίλησε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ· ἐπὶ δέκα ἐννέα αἰῶνας εἶναι ὁ Μέγας Ἀρχιερεύς, πρεσβεύων πρὸς τὸν Θεὸν ἐξ ὀνόματος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν θὰ ἐπανέλθῃ, θὰ ἦναι Βασιλεὺς καὶ θὰ κυβερνήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

14) ***Ἡ δεκάτη τετάρτη*** περίπτωσις μᾶς φέρει εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον τοῦ κήπου τῆς Γεσθημανῆ, ἓν ἐκ τῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς ἰδιαιτέρως προετίμα διὰ προσευχήν. Ἡ σκηνὴ ἀναφέρεται ἐν Ματθ. κϛ', Μάρκ. ιδ'. καὶ Λουκᾷ κα'. Ἂς πλησιάσωμεν μὲ βαθυτάτην εὐλάβειαν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, διότι εἶναι ἅγιον.

Ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται τὴν αὐτὴν ἡμέραν (Πέμπτην)· ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἐξαιρετικῶς κατάφορτος καὶ ὅμως ἔμελλεν ἀκόμη νὰ ἦναι πλουσία εἰς ἐπεισόδια. Μετὰ τὴν συνομιλίαν τοῦ ὑπερῴου καὶ τὴν τόσον ἁπλῆν καὶ μεγαλοπρεπῆ προσευχήν, τὴν ὁποίαν ἀνέπεμψεν ἐκεῖ, ὁ Διδάσκαλος ὁδηγεῖ τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ ἔξω τῆς πόλεως. Διέρχονται τὸν ταχὺν καὶ λασπώδη χείμαρρον τῶν Κέδρων καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸν μικρὸν Ἐλαιῶνα, ὅστις ἔκειτο ὑπεράνω αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἔμελλε νὰ κοιμηθῇ τὴν νύκτα ἐκείνην. Μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας, οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς ὄχλος, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ προδότου, ἔμελλον νὰ ἔλθουν πρὸς ἀναζήτησίν Του. Ὁ Ἰησοῦς εὗρε καταφύγιον ***ἐν τῇ προσευχῇ*** κατὰ τὰς ὑπολοίπους στιγμάς Του.

Ἕνεκα τῆς ἀνάγκης συμπαθείας ἣν βλέπομεν ὅτι ᾐσθάνετο ὁ Κύριος ἡμῶν τόσον ἰσχυρῶς κατὰ τοὺς τελευταίους ἐκείνους μῆνας, παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Πέτρον, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ σκοτεινότερον μέρος τοῦ κήπου· ἐκεῖ διεδραματίσθη ὁ παράδοξος καὶ τραγικὸς ἐκεῖνος ἐσωτερικὸς ἀγών. Φαίνεται ὡς ἀνανέωσις τῆς ἀγωνίας, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασεν, ὅταν οἱ Ἕλληνες

ἀνεζήτησαν Αὐτὸν (Ἰωάν. ιβ'.)· ἀλλ' ἡ ἐνταῦθα ἀγωνία εἶναι ἀπείρως ὀδυνηροτέρα. Ἐκεῖνος, ὅστις εἶχε συνείδησιν ἄσπιλον καὶ ἄμωμον, ἤρχιζε τώρα νὰ δοκιμάζῃ ἐν τῷ πνεύματί Του τὴν φρίκην τῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ περιέλθῃ *πράγματι* μετά τινας ὥρας, ὅτε θὰ ἐγίνετο ἁμαρτία καὶ κατάρα ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο ὅραμα τὸν κατακυριεύει μὲ τόσην τρομερὰν δύναμιν, ὥστε φαίνεται ὅτι τὸ σῶμά Του δὲν θὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν ἔντασιν τῆς πνευματικῆς ἐκείνης ἀγωνίας. Δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς μίαν ἁμαρτωλὴν ψυχὴν νὰ κρίνῃ μὲ ποῖον φόβον καὶ φρίκην ἡ ἄμωμος ψυχὴ τοῦ Ἰησοῦ εἶδε πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου.

Πλήρεις ἁγίου σεβασμοῦ, ἃς παρακολουθήσωμεν ἐν σιωπῇ διὰ μέσου τῶν δένδρων τῆς Γεθσημανῆ τὴν μονήρη ἐκείνην μορφήν, εὑρισκομένην εἰς παράμερον μέρος τοῦ κήπου. Ἄλλοτε γονατίζει· ἄλλοτε πίπτει κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν. Προσεύχεται, ἵνα, εἰ δυνατόν, ἡ ὥρα ἐκείνη παρέλθῃ ἀπ' Αὐτοῦ. Μία φρᾶσις ἀπὸ τὴν προσευχήν Του φθάνει μέχρι τῶν ὤτων μας: «Ἀββὰ, ὁ Πατήρ! πάντα εἶναι δυνατὰ εἰς Σέ. Ἐὰν ἦναι δυνατόν, ἂς ἀπομακρυνθῇ ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο! ὅμως, ὄχι ὅ,τι ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὅ,τι θέλεις Σύ!» Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς πόσον χρόνον ἔμεινε προσευχόμενος, ἀλλ' ἡ ἔντασις τοῦ πνεύματός Του ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ἄγγελος ἐφάνη καὶ ἐνίσχυεν Αὐτόν. Ἀκολούθως, περιελθὼν εἰς ἀγωνίαν, ἐκτενέστερον προσηύχετο· ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς Αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος, καταπίπτοντες ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅταν τέλος ἐγείρεται μετὰ τὴν τόσον ἐντατικὴν ἐκείνην πάλην ἐν προσευχῇ, ἡ νίκη φαίνεται μὲ τὸ μέρος Του καὶ ἀκτῖνες τῆς παλαιᾶς γαλήνης λάμπουν εἰς τὸ πρόσωπόν Του. Ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς Του καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς κοιμωμένους. Θέλων νὰ προπαρασκευάσῃ αὐτοὺς διὰ τὴν κρισιμωτάτην δοκιμασίαν, συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς ἐπαγρύπνησιν καὶ προσευχήν· Αὐτὸς δὲ πάλιν ἀπομακρύνεται κατὰ μόνας, πάντοτε διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἡ μεταβολὴ τῆς προσευχῆς Του τώρα μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι ἐσωτερικῶς εἶχε πλέον καταγάγει τὴν νίκην: «Πάτερ, ἐὰν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ παρέλθῃ τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν πρέπῃ νὰ πίω αὐτό, γενηθήτω τὸ θέλημά Σου!» Ἡ νίκη εἶναι τελεία, ἡ κρίσις παρῆλθεν. Προσφέρεται ὡς θυσία περὶ ἁμαρτίας· θυσία, ἥτις μόνη ἤθελε πραγματοποιήσει τὸ θαυμάσιον σχέδιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ κόσμου· θυσία, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ κόσμος θὰ παρέμενεν εἰς αἰώνιον ἀπώλειαν. Πάλιν τώρα ὁ Ἰησοῦς ἐπανέρχεται πρὸς τοὺς πτωχοὺς μαθητάς Του, τοὺς τόσον ἀσθενεῖς· κατόπιν ἐκ τρίτου καταφεύγει εἰς τὴν μόνωσιν, διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ἀκόμη περισσότερον ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὸν Πατέρα.

Ἰδοὺ τώρα αἱ λαμπάδες φέγγουσαι εἰς τὸ σκότος, αἵτινες λέγουσιν εἰς Αὐτόν: «Ἔφθασεν ἡ ὥρα!»

Μὲ βῆμα σταθερόν, μὲ πρόσωπον ἀκτινοβολοῦν οὐράνιον γαλήνην, πορεύεται εἰς προϋπάντησιν τῶν ἐχθρῶν Του.

Τοιουτοτρόπως ὑπερνικᾷ τὴν μεγαλειτέραν κρίσιν τῆς ζωῆς Του *διὰ τῆς προσευχῆς*.

15) Ἔρχεται τέλος ἡ *δεκάτη πέμπτη* καὶ τελευταία σκηνή. Ἐκ τῶν ἑπτὰ λόγων, τοὺς ὁποίους ὁ Ἰησοῦς ἐπρόφερεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, οἱ τρεῖς εἶναι προσευχαί.

Ὁ Λουκᾶς μᾶς λέγει ὅτι καθ' ὃν χρόνον οἱ στρατιῶται ἐβύθιζον εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας Του τὰ καρφία, καὶ ὅταν ἔστηνον ὄρθιον τὸν Σταυρόν, Αὐτός, ὁ Χριστός, καὶ τότε ἀκόμη, σκεπτόμενος οὐχὶ διὰ τὸν Ἑαυτόν Του, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους, ἀνεφώνησε: «***Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι***».

Περὶ τὴν ὥραν τῆς ἑσπερινῆς θυσίας, περὶ τὸ τέλος τοῦ σκότους ἐκείνου, ὅπερ ἔρριψε τὸν πέπλον του ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς φύσεως, μετὰ τρίωρον σιγήν, ἐξέβαλε τὴν σπαρακτικὴν ἐκείνην κραυγήν: «***Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μὲ ἐγκατέλιπες;***»

Ὀλίγον δὲ βραδύτερον, μετὰ τὴν θριαμβευτικὴν κραυγήν, ἥτις ἔδειξεν ὅτι ὅτι τὸ ἔργον Αὐτοῦ εἶχε τελειώσει, οἱ τελευταῖοί Του λόγοι ὑπῆρξαν προσευχή, τὴν ὁποίαν προσέφερεν ἐν εἰρήνῃ πρὸς τὸν Πατέρα: «***Πάτερ, εἰς χεῖράς Σου παραδίδωμι τὸ πνεῦμά μου***».

V

Ἀνακεφαλαίωσις.

Διὰ νὰ κλείσωμεν τὴν μελέτην ταύτην παρέχομεν κατωτέρω εἰς τὸν ἀναγνώστην συνολικὴν ἄποψιν τῶν προηγουμένως ἐκτεθέντων χωρίων, ἣν θεωροῦμεν χρήσιμον.

1. ***Ὧραι προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ.*** Φαίνεται ὅτι συνήθως εἶχεν ἀφιερωμένας τὰς ***πρωϊνὰς ὥρας*** εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς· τότε κατέφευγεν ὅπως ζητήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός Του. Τὴν ἰδέαν ταύτην μᾶς δίδουν τὰ χωρία Μάρκ. α'. 35: «Καὶ τὸ πρωΐ, ἐννύχῳ ἦτο ὄρθρος βαθύς, σηκωθεὶς ἐξῆλθε, καὶ ὑπῆγεν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἐκεῖ προσηύχετο». Ἡσαΐα ν'. 4-5: «Ὁ Κύριος ἐγείρει ἀπὸ πρωῒ εἰς πρωΐ· ἐγείρει τὸ ὠτίον μου διὰ νὰ ἀκούω ὡς οἱ πεπαιδευμένοι». Ταῦτα δέον νὰ συνδυασθῶσι τὸ μὲ Ἰωάν. ζ'. 16, η'. 28 καὶ ιβ'. 49.

Ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τούτων ὡρῶν, ***ἐπωφελεῖτο πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ προσευχηθῇ*** καὶ προσηύχετο πάντοτε ὁσάκις ᾐσθάνετο ***ἰδιαιτέραν ἀνάγκην*** πρὸς τοῦτο, μέχρι βαθείας νυκτός, καθ' ὃν χρόνον ὅλοι ἐκοιμῶντο. Τρὶς παρέμεινε ***προσευχόμενος δι' ὅλης τῆς νυκτός***. Παρατηρήσατε ὅτι ἐξέλεγεν ὥρας ἡσυχίας, ὅτε αἱ φωναὶ τῆς γῆς ἐσιώπων. Διήρχετο ἐπίσης ἐν προσευχῇ τὰς ὥρας, αἵτινες προηγοῦντο ἢ ἐπηκολούθουν εἰς μεγάλα γεγονότα (ὅρα ἀνωτέρω τὰ ἐπεισόδια ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4, 5, 10 καὶ 14).

2. ***Τόποι προσευχῆς.*** Ὁ εἰπών, «Εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν προσευχήθητι πρὸς τὸν Πατέρα σου τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ,» δὲν εἶχεν Αὐτὸς ὁ ἴδιος δωμάτιον, διὰ νὰ καταφεύγῃ εἰς αὐτὸ πρὸς προσευχήν. Χωρὶς κατοικίαν ἐπὶ τρία περίπου ἔτη διαρκοῦς ὁδοιπορίας, εἶχεν ὡς τόπους προσευχῆς μέρη ἀκατοίκητα, ἐρήμους, βουνά, δάση. Ἠγάπα τὴν φύσιν. Ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου ὑπεράνω τοῦ χωρίου τῆς Ναζαρέτ, αἱ κλιτύες τῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα κλιμακηδὸν ὑψοῦντο ὑπὲρ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλλιλαίας, ἦσαν μέρη ἅτινα ἰδιαιτέρως προετίμα. Ἀξιοπαρατήρητον δὲ ὅτι ἦσαν πάντοτε μέρη ἥσυχα, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς γῆς.

3. ***Ἔζη ἐν διαρκεῖ προσευχῇ.*** Τὸ πνεῦμά του ἦτο πάντοτε προσηλωμένον εἰς τὸν Θεόν. Ἠδύνατο νὰ ἦναι μόνος ἐν μέσῳ χιλιάδων λαοῦ.

Τριῶν εἰδῶν ἀπομονώσεις ὑπάρχουσιν. Ἀπομόνωσις ὀφειλομένη εἰς τὸν

χρόνον, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ τῶν πρωϊνῶν ὡρῶν καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τῆς νυκτός. Ἀπομόνωσις ὀφειλομένη εἰς τὸν ***τόπον,*** κορυφὴν βουνοῦ, δάσος, κλειστὸν δωμάτιον. Καὶ τέλος, ἀπομόνωσις ***πνεύματος,*** δυνάμει τῆς ὁποίας εἷς ἄνθρωπος, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ πλήθους, δύναται νὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸν μόνον καὶ νὰ μείνῃ βεβυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του. Ὁ Ἰησοῦς ἐζήτει καὶ εὕρισκε τὰς τρεῖς ταύτας ἀπομονώσεις, διὰ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν Πατέρα Του (ὅρα τὰ ἀνωτέρω ἐπεισόδια ὑπ' ἀριθ. 8, 10, 11 καὶ 15).

4. ***Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο κατὰ τὰς μεγάλας κρίσεις τῆς ζωῆς Του.*** Πέντε παραδείγματα ἔχομεν περὶ τούτου: 1) Πρὸ τῆς μεγάλης πάλης, τὴν ὁποίαν συνῆψε μὲ τὸν Σατανᾶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 2) Πρὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες ἔμελλον νὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον Του. 3) Καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ διαχύνεται τὸ δηλητήριον τῆς πρὸς Αὐτὸν δυσπιστίας. 4) Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως Αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διὰ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ 5) Εἰς τὴν Γεθσημανῆ, ἐν τῇ κρισιμωτάτῃ ὥρᾳ τῆς ζωῆς Του, (ὅρα ἀνωτέρω ἐπεισόδια ὑπ' ἀριθ. 1, 4, 5, 7, καὶ 14.

5. ***Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο ὑπὲρ τῶν ἄλλων.*** Προσηύχετο ὀνομαστικῶς καὶ ἐξακολουθεῖ σήμερον νὰ πράττῃ οὕτως ἐν οὐρανοῖς· εἶναι τὸ μέγα μεσιτικὸν ἔργον Του (ὅρα σκηνὴν ὑπ' ἀριθ. 13).

6. ***Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο ὁμοῦ μετ' ἄλλων.*** Αὕτη εἶναι συνήθεια, ἡ ὁποία θὰ ἔπρεπε πολὺ νὰ μᾶς ἐμπνέῃ. Στιγμαί τινες, ἀφιερούμεναι εἰς προσευχὴν μετὰ φίλων ἢ μετὰ συναδέλφων, εἰρηνεύουν ἐξαιρετικῶς τὸ πνεῦμα, συσφίγγουν τὰς καρδίας, καταρρίπτουν τὰς δυσκολίας καὶ διευκολύνουν τὴν λύσιν τῶν δυσκολωτέρων ζητημάτων (Ὅρα σκηνὰς ὑπ' ἀριθ. 7, 9 καὶ 12).

7. ***Αἱ μεγαλείτεραι εὐλογίαι τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ἦλθον εἰς Αὐτὸν καθ' ὃν χρόνον προσηύχετο.*** Τὰ Εὐαγγέλια μᾶς παρέχουν ἓξ παραδείγματα τούτου. 1) Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατῆλθεν ἐπ' Αὐτόν, καθ' ὃν χρόνον προσηύχετο. 2) Μετεμορφώθη ὡς ὁ ἥλιος, καθ' ὃν χρόνον προσηύχετο. 3) 4) 5) τρὶς ἠκούσθη φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπιδοκιμάζουσα Αὐτὸν (κατὰ τὰς προσευχὰς τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Μεταμορφώσεως καὶ Ἰωάν. ιβ' 28). Καὶ 6) Ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάλη διὰ νὰ ἐνισχύσῃ Αὐτὸν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀγωνίας Του (Ὅρα σκηνὰς 1, 7, 11 καὶ 14).

Ὁποία δύναμις ἦτο ἡ προσευχὴ διὰ τὸν Ἰησοῦν! Ὄχι μόνον ἦτο μία ***τακτικὴ συνήθεια,*** ἀλλ' ἦτο τὸ καταφύγιον Αὐτοῦ, ὁσάκις εἶχε νὰ λάβῃ ἀπόφασιν οἱανδήποτε. Ὁσάκις παρουσιάζοντο εἰς Αὐτὸν πολλαὶ ἀσχολίαι, ***προσηύχετο***· ὅταν ἡ ἐργασία κατεπόνει Αὐτόν, ***προσηύχετο.*** Ὅταν εἶχεν ἀνάγκην ἐπικοινωνίας, εὕρισκεν αὐτὴν ***ἐν τῇ προσευχῇ.*** Ἐξέλεξε τοὺς Ἀποστόλους Αὐτοῦ ***ἐν προσευχῇ.*** Ὁσάκις περιεστοιχίζετο ὑπὸ πειρασμῶν ***προσηύχετο***· ὁσάκις διεβάλλετο ***προσηύχετο***· ὁσάκις ᾐσθάνετο κόπωσιν σωματικὴν ἢ πνευματικήν, πάντοτε κατέφευγεν εἰς τὸ ἀλάνθαστον φάρμακον ***τῆς προσευχῆς.*** Ἡ προσευχὴ ἔδιδεν εἰς Αὐτὸν ***δύναμιν ἀπεριόριστον*** καὶ διετήρει ἀνεξάντλητον τὴν δύναμιν ἐκείνην καθ' ὅλην τὴν ἐπίγειον διακονίαν Του. Δὲν ὑπῆρξε γεγονός, δυσκολία, ἀνάγκη, πειρασμός, τὸν ὁποῖον νὰ μὴ ὑπερενίκα, χάρις εἰς τὴν προσευχήν, καθ' ὃν τρόπον ἐπραγματοποίει αὐτήν.

Καὶ τώρα ἡμεῖς, οἵτινες ἠκολουθήσαμεν βῆμα πρὸς βῆμα τὴν πλήρη προσευχῆς ζωήν Του, δὲν θὰ θελήσωμεν νὰ μελετήσωμεν βαθέως τὰς σκηνας ἐκείνας, μέχρις ὅτου εἰσπνεύσωμεν τὸ πνεῦμα προσευχῆς, τὸ ὁποῖον ἀποπνέει ἀπ' αὐτῶν; καὶ δὲν θὰ τῷ ζητήσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μᾶς διδάσκῃ ἡμέραν καθ' ἡμέραν πῶς νὰ προσευχώμεθα; Δὲν θὰ θελήσωμεν τέλος ὡς πρόγραμμα ἡμῶν τὸ νὰ συναντώμεθα μόνοι μετ' Αὐτοῦ, εἰς ὥρας τακτικάς, διὰ νὰ τῷ δώσωμεν εὐκαιρίαν νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ διὰ νὰ λάβωμεν εὐκαιρίαν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν διδασκαλίαν Αὐτοῦ;

Εἴθε, εὐδοκίᾳ Θεοῦ, τοιοῦτος νὰ γείνῃ ὁ πόθος ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν μαθητῶν Του, διότι ἡ ***προσευχὴ*** εἶναι τὸ μυστικὸν τῆς νίκης καὶ τῆς καρποφορίας.

S. D. Gordon.

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ὑπὸ Κ. Μεταλληνοῦ)

Η ΑΝΤΙΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

«Ἡ θρησκεία εἶναι ***χασὶς*** διὰ τὸν λαόν,» ἔλεγεν ὁ ἀπόστολος τοῦ Κομμουνισμοῦ, Κάρολος Μάρξ. Ἂν τοῦτο ἦτο ἀληθές, τότε τὸ πρῶτον καὶ σπουδαιότατον μέλημα τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως ἦτο νὰ προφυλάξῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τὸ δηλητήριον τοῦτο. Καὶ τοιαύτη πράγματι προσπάθεια ἀπησχόλησε τὴν Κυβέρνησιν αὐτὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς—***ἡ κατάργησις τῆς θρησκείας.*** Ἀλλ' ἐπειδὴ προέβη εἰς τοῦτο βιαίως καὶ ἀποτόμως, ὑπερηκόντισε τοῦ ποθουμένου σκοποῦ, ρίψασα τὸν λαὸν εἰς μίαν κατάστασιν μυστικισμοῦ ἐντατικωτέρου τοῦ προτέρου. Ἠναγκάσθη ὅθεν νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ «διάλυσις τῆς θρησκεία,» δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς βίας, καὶ ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα εἶχε ρίζας πολὺ βαθείας παρὰ τῷ Ρωσσικῷ λαῷ τῆς παρούσης γενεᾶς, ἢ ὥστε νὰ ἐκριζωθῇ. Τὴν ἀνάγκην λοιπὸν φιλοτιμίαν ποιουμένη, ἤνοιξε πάλιν τὰς θύρας τῶν ναῶν, ἀνεστήλωσε τὸν κλῆρον ὑπὸ περιορισμούς τινας καὶ ἀφῆκε τοὺς ἀνθρώπους τῆς παρούσης γενεᾶς ἐλευθέρους νὰ τελοῦν τὰ τῆς θρησκείας των. Ἐξέγραψε δηλονότι τὴν παροῦσαν γενεὰν τῶν ἐνηλίκων ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τῆς ***ἀθεοποιήσεως*** τῆς Ρωσσίας καὶ ἔστρεψε ὅλην της τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ***νέαν γενεάν,*** εἰς τὰ παιδιὰ καὶ τὴν νεολαίαν τῶν σχολείων.

Ἡ ἀντιθρησκευτικὴ αὕτη προσπάθεια ἔχει δύο ἀντικειμενικοὺς σκοπούς, ἀφ' ἑνὸς τὴν ***ἀπομάκρυνσιν τῆς νεολαίας*** καὶ ἰδίως τῶν παιδιῶν ***ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἀτμόσφαιραν*** τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ τῶν Χριστιανικῶν κοινοτήτων, ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐμφάνισιν τῆς ***ἀθεϊστικῆς προπαγάνδας ὑπὸ ἐπιστημονικὴν μορφήν.***

Ἐν πρώτοις ἀπηγορεύθη αὐστηρῶς ***πᾶσα θρησκευτικὴ διδασκαλία εἰς ἄτομα κάτω τοῦ 18ου ἔτους*** τῆς ἡλικίας, εἴτε διὰ κατηχήσεως κατ' οἶκον, εἴτε διὰ τῆς φοιτήσεως εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἢ ὅπου δήποτε ἄλλου γίνονται ὁμιλίαι καὶ συζητήσεις περὶ θρησκείας.

Οἱ διδάσκαλοι ἐπ᾿ οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ ἀναφέρουν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίας των τίποτε σχετιζόμενον μὲ τὴν θρησκείαν. Αὐτοὶ δὲ οἱ ἴδιοι νὰ μὴ δύνανται, ὅπως ἐγίνετο ὑπὸ τὸ παλαιὸν καθεστώς, νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν θείαν λατρείαν ὡς ψάλται ἢ ἀναγνῶσται, δίδοντες οὕτω «τὸ κακὸν παράδειγμα» εἰς τὴν νεολαίαν, ἀλλ᾿ οὔτε καὶ νὰ συχνάζουν πολὺ εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ὁ διδάσκαλος, ὅστις ἤθελε φανῆ ὑπὲρ τὸ δέον εὐλαβὴς διὰ τῆς τακτικῆς φοιτήσεως εἰς τὴν ἐκκλησίαν, χάνει εὐθὺς τὴν θέσιν του.

Τὰ σχολικὰ κτίρια ἐπ᾿ οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ γειτονεύουν πρὸς τοὺς ναούς, ἀλλὰ καὶ τόσον νὰ ἀπέχουν ἀπ᾿ αὐτῶν, ὥστε οὔτε ὁ ἦχος τῆς ψαλμῳδίας νὰ ἀκούεται.

Αἱ διακοπαὶ τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα κατηργήθησαν καὶ ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἰσομήκων φθινοπωρινῶν καὶ ἐαρινῶν διακοπῶν, οὕτως ὥστε νὰ μὴ συμπίπτουν μὲ τὰς «τελετὰς τῆς δεισιδαιμονίας».

Ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῶν σχολικῶν βιβλιοθηκῶν ***ὅλα τὰ θρησκευτικὰ βιβλία,*** ἀκόμη δὲ καὶ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται ἁπλῆ μνεία τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς θρησκείας ἐν γένει.

Διὰ νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἀντιθρησκευτικὴν αὐτὴν προσπάθειαν ἐπιστημονικὸς χαρακτήρ, ἐπιδιώκεται ἀφ᾿ ἑνὸς ἡ ***ἀρνητικὴ*** ὑπονόμευσις τῆς θρησκείας, ἀφ᾿ ἑτέρου ἡ ***θετικὴ*** ἐπίθεσις, ἥτις παρουσιάζει εἰς τὴν νεολαίαν τὸ σύμπαν καὶ τὰ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως ὑπὸ καθαρῶς ὑλιστικὴν ἔποψιν. Αἱ δύο αὗται μέθοδοι δὲν ἐπιδιώκονται χωριστά, ἀλλ᾿ ἡνωμέναι, συνδυασμέναι καθ᾿ ὅλην τὴν διδασκαλίαν.

Διὰ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἡ «ἐπιστημονικὴ» αὕτη διδασκαλία περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἐντυπώνῃ σαφῶς εἰς τὸ παιδικὸν πνεῦμα ***εἰκόνα ὑλιστικὴν τῆς ἀρχῆς τοῦ σύμπαντος καὶ τῆς φορᾶς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας,*** καταρρίπτουσα πᾶσαν παραδεδεγμένην ἰδέαν περὶ Δημιουργοῦ καὶ Θείας Προνοίας.

Εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν ἡ ἀντιθρησκευτικὴ προσπάθεια μεταχειρίζεται καταλλήλως τὴν ***Κοινωνιολογίαν,*** δεικνύουσα πῶς ἐγεννήθησαν αἱ διάφοροι θρησκεῖαι, πῶς ἐμορφώθη τὸ ἱερατεῖον καὶ δυστυχῶς ἐπωφελουμένη τῶν ***καταχρήσεων,*** τὰς ὁποίας ἡ ἱστορία μνημονεύει εἰς βάρος τοῦ Κλήρου, ὅπως ἐμπνεύσῃ τὴν ἀποστροφὴν καὶ καχυποψίαν πρὸς τοῦτον. Ἐπίσης γίνεται εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐκμετάλλευσις τοῦ ***συνδυασμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας*** καθ᾿ ὅλους τοὺς αἰῶνας, πρὸς ὑπονόμευσιν πάσης ἐμπιστοσύνης τῆς νεολαίας πρὸς τὴν θρησκείαν, ἐν ὀνόματι τῆς ὁποίας ταῦτα ἔλαβον χώραν.

Ἀλλ᾿ ἡ ἀντιθρησκευτικὴ προσπάθεια δὲν ἠδυνήθη νὰ παραγνωρίσῃ ***τὴν παγκόσμιον ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τοῦ νὰ λατρεύῃ.*** Ἡ ὑλιστικὴ ἀντίληψις τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρωπίνων τυχῶν δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν θρησκείαν, ἀλλ᾿ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή, ἰδίως ἡ τῆς νεολαίας, ἔχει ἀνάγκην νὰ λατρεύῃ κἄτι. Τοῦτο ἀναγνωρίζουσα ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις, ἀντικατέστησε τὸν Θεὸν καὶ τοὺς Ἁγίους διὰ τοῦ ***ἱδρυτοῦ τοῦ Σοβιετισμοῦ Λενίν.*** Εἰς τὰ Σοβιετικὰ σχολεῖα ὁ Λενὶν ἑορτάζεται ὅπως ἄλλοτε οἱ ἅγιοι. Εἰς κάθε σχολεῖον εὑρίσκει τις τὴν «ἐρυθρὰν γωνίαν»—τὸ εἰκονοστάσιον δηλαδή, εἶδος βωμοῦ, σκεπασμένου μὲ ἐρυθρὸν ὕφασμα, ὡς καὶ οἱ παρακείμενοι τοῖχοι, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου κρέμεται μεγάλη εἰκὼν τοῦ Λενίν, περιστοιχιζομένη ὑπὸ πολλῶν μικρῶν εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι

τὸν παριστάνουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ βίου του. Ἐπὶ τοῦ βωμοῦ δὲ δύο ἀντίτυπα τῆς βιογραφίας καὶ τῶν ἔργων τοῦ Λενίν. Ἡ ἀντικατάστασις αὕτη τῆς εἰκόνος τοῦ Λενίν, ἀντὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Αὐτοκράτορος, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε κατεῖχον τὴν τιμητικὴν αὐτὴν θέσιν εἰς πᾶν σχολεῖον καὶ πᾶσαν οἰκίαν τῆς Ρωσσίας, καθιστᾷ ἀφ᾽ ἑαυτῆς τὴν τρανωτάτην ἄρνησιν καὶ διάψευσιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ἀλλ᾽ ἡ ἀσυμφωνία αὕτη διέλαθε τοὺς πολλούς, ἡ δὲ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις ἐὰν τὴν ἐννοῇ, ἐξακολουθεῖ ὅμως ἐκμεταλλευομένη τὸ μέσον τοῦτο, βασιζομένη εἰς τὸ γνωστόν: «Ὁ σκοπὸς ἁγιάζει τὰ μέσα».

(Ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «Ρωσσικὸς Εὐαγγελικὸς Τύπος»).

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΙΝΑΝ

Τὰ ἐσχάτως διαδραματισθέντα ἐν Κίνᾳ πολιτικὰ γεγονότα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ Χριστιανικὸν στοιχεῖον ἔπαιξεν ὄχι εὐκαταφρόνητον μέρος, προκαλεῖ, πολὺ φυσικῶς, σκέψεις ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Κίνᾳ. «Εἶναι ἆρά γε βιώσιμος ὁ Κινεζικὸς Χριστιανισμός;» Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δίδει ὁ γραμματεὺς τῆς Παγκοσμίου Χριστιανικῆς Ἑνώσεως τῶν φοιτητῶν ἐν Κίνᾳ, κ. Κοῦ, ὅστις ἐξετάζει:

Α΄. ***Διατί ὁ Χριστιανισμὸς πολεμεῖται σήμερον εἰς τὴν Κίναν, καὶ ὑπὸ ποίων;*** Ἀπαντᾷ δὲ ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐκεῖ πολεμεῖται πρῶτον ***ἕνεκα τῆς ξενικῆς αὐτῆς προελεύσεως***—τῆς ξένης ὀργανώσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ ἔργου αὐτῆς. Καταγγέλλεται ὡς μέσον ***ξενικῆς*** ἐκμεταλλεύσεως τῆς Κίνας. Ἡ τοιαύτη καταγγελία προδίδει ἐθνικιστικὴν προέλευσιν· ὁ Χριστιανισμὸς καταπολεμεῖται ὑπὸ τῶν Ἐθνικοφρόνων ὄχι ὡς θρήσκευμα, ἀλλ᾽ ὡς ξένη ἐπιρροή.

2. Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐν Κίνᾳ καταπολεμεῖται ὡς ***ὄργανον τοῦ κεφαλαίου***, δημιουργηθεῖσα ὑπὸ τῶν κεφαλαιούχων πρὸς τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ καθυποτάξουν τὴν διανοητικότητα τῶν κατωτέρων τάξεων. Αὕτη εἶναι ἡ ἀντίληψις τοῦ Κινεζικοῦ Κομμουνισμοῦ.

3. Ἡ Ἐκκλησία καταγγέλλεται ὡς ἀναχρονισμός, ὡς λείψανον τῆς δεισιδαιμονίας καὶ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην πρόοδον. Ἐδῶ ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ ἀθεϊσμοῦ καὶ τοῦ ἀγνωστικισμοῦ.

4. Τέλος, καταπολεμεῖται ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία διότι ***δὲν πραγματοποιεῖ ὅσα διδάσκει.*** Αὕτη εἶναι, δυστυχῶς, ἡ κρίσις τοῦ κοινοῦ.

Ἀφ᾽ ὅτου τὸ κόμμα τῶν Ἐθνικοφρόνων ἐξεδίωξε τὸ Κομμουνιστικὸν στοιχεῖον, αἱ βιαιότεραι μορφαὶ τῆς ἀντιχριστιανικῆς ἐνεργείας ἐξηφανίσθησαν, τὰς διεδέχθη ὅμως μία στάσις ἴσως χειροτέρα ὑπό τινας ἐπόψεις. Ἡ στάσις αὕτη ἐμφανίζεται ἐν τῷ διανοουμένῳ Κινεζικῷ κόσμῳ διττῶς. Ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν θεωρεῖ τὴν θρησκείαν ***ὡς παράγοντα πολὺ μικροτέρας σημασίας*** τῆς πολιτικῆς κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας τῆς Κίνας. Ἐγκαταλείπει λοιπὸν τὴν θρησκείαν καὶ τρέπεται ὅλη πρὸς τὴν πολιτικήν. Ἀφ᾽ ἑτέρου διατεί-

νεται ὅτι ἡ μεγίστη ἀνάγκη τῆς Κίνας σήμερον δὲν εἶναι ἀνάγκη θρησκευτική, ἀλλὰ **ἀνάγκη ὑλικῆς προόδου.** Ὁ Κινεζικὸς πολιτισμός, λέγουν οὗτοι, ἔσχεν ἀνέκαθεν βάσιν ἠθικήν· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔλλειπεν ἦτο βάσις ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως. Ἑπομένως ἡ προσπάθεια ὅλων πρέπει νὰ τείνῃ εἰς τὸ νὰ βοηθήσωσι τὴν Κίναν, ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν τῆς Ἑσπερίας, — ὄχι τὴν θρησκείαν ταύτης.

Β΄. ***Ὁ Χριστιανισμὸς θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἐπιθέσεις ταύτας;***

Ὁ κ. Κοῦ ἀπαντᾷ σθεναρῶς: ***Ναί,*** βασιζόμενος εἰς γεγονότα, ἅτινα ταξινομοῦνται ὑπὸ τρεῖς κατηγορίας.

Πρῶτον, βασίζεται ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Κίναν. Τὸ ἔργον τῶν ἱεραποστόλων (πρόκειται ἐνταῦθα μόνον περὶ τῶν Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολῶν) ἤρχισεν ἐν Κίνᾳ πρὸ 120 περίπου ἐτῶν. Καθ' ὅλον τὸν 19ον αἰῶνα τὸ Χριστιανικὸν ἔργον ἐκαλλιεργήθη ὑπὸ τῶν ἱεραποστόλων. Τότε ἐπῆλθεν ὁ γνωστὸς διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν, ἐγχωρίων τε καὶ ξένων, κατὰ τὴν στάσιν τῶν Μπόξερς. Ὁ διωγμὸς οὗτος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὄχι μόνον Κινέζοι Χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ δὴ ἱεραπόστολοι, ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἐδημιούργησε τὸ πρῶτον ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Κινέζων τὴν συναίσθησιν ὅτι ἀπετέλουν ***ἐθνικὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.*** Τὴν συναίσθησιν αὐτὴν ἐκραταίωσεν ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1911 καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Τὴν γένεσιν τῆς Κινεζικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐχαιρέτισαν ἀσμένως οἱ ἱεραπόστολοι, ὅτε δὲ οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν, κατὰ διαταγὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἀνεκλήθησαν ἐκ Κίνας, παρέδωκαν τὸ ἔργον ἀκέραιον εἰς Ἐπιτροπὰς ἐγχωρίων Χριστιανῶν.

Δεύτερον, ἐπὶ τῆς ἐμφανοῦς ἐκδηλώσεως ***τοῦ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος*** εἰς τὰ πρόσωπα, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἐγχώριον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν. Οἱ Κινέζοι Χριστιανοὶ διῆλθον διὰ δεινῆς πνευματικῆς δοκιμασίας. Ἡ παραγνώρισις καὶ παρεξήγησις τῶν ἐλατηρίων των ἐκ μέρους τῶν συμπατριωτῶν των (ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν ξένων), αἱ ἐπιθέσεις ἃς ὑπέστησαν διὰ τὰς ἀρχάς των, ἡ ἀδημονία καὶ αἱ ἀνησυχίαι, τὰς ὁποίας ἐπροξένει εἰς αὐτοὺς ἡ δεινὴ θέσις τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος, ἐβάρυναν ἐπὶ τὰς ψυχάς των. Καὶ πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν, μὴ δυνηθέντες νὰ φέρωσι τὸ βάρος τοῦτο, ὑπέκυψαν καὶ ἀπηρνήθησαν τὸν Χριστιανισμόν. Ἄλλοι — μικραὶ ὁμάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν — ἔχοντες διαυγεστέραν τὴν πνευματικὴν ὅρασιν, καὶ ἐνεργητικώτερον τὸ πνεῦμα, ὑπέστησαν ἀκλόνητοι τὴν δοκιμασίαν ταύτην καὶ ἐξῆλθον νικηταί. Τὸ μέλλον τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Κίναν θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς σταθερότητος τοῦ μικροῦ τούτου ποιμνίου, ἐκ τῆς ἱκανότητος τῆς δρακὸς ταύτης τῶν ἐγχωρίων Χριστιανῶν, ὅπως ἀναπτύξωσι βαθμὸν πίστεως, θάρρους καὶ συνέσεως ἀνάλογον πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου θέσεώς των. Ἐξ ἄλλου ἐδέησεν, οἱ Κινέζοι Χριστιανοὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ ἀνακαλύψωσι τὰς πραγματικὰς βάσεις τῆς θρησκείας καὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, νὰ διακρίνωσι διὰ μέσου τῶν διαφόρων θεολογικῶν συστημάτων καὶ τῶν ποικίλων μορφῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως καὶ τύπων λατρείας, αὐτὸν τὸν Χριστόν, καὶ νὰ διδαχθῶσιν ἐξ ἰδίας πείρας τί σημαίνει

τὸ νὰ ἦναί τις Χριστιανός. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων μελετῶν καὶ σκέψεων δὲν τοὺς ὤθησε νὰ ἐρευνήσωσι, τί διδάσκει ἀλλαχοῦ ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη ἀπόχρωσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τί διδάσκει οὗτος ὁ Χριστὸς περὶ τοῦ Θεοῦ, ὁποία ὑπῆρξεν ἡ σχέσις Αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πῶς θὰ ἐφέρετο αὐτὸς ὁ Χριστός, ἐὰν εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς γῆς, ἀντιμέτωπος πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας, αἵτινες παρουσιάζονται ἐπιτακτικαὶ σήμερον καθ' ὅλην τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τῆς Κίνας.

Τελευταῖον, ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς ἀνάγκης συγχρόνου πνευματικῆς ζυμώσεως τοῦ Χριστιανικοῦ κινήματος ἐν Κίνᾳ. Ἐὰν δὲν προκύπτῃ ἐκ τῆς ἐκεῖ σημερινῆς Χριστιανικῆς δράσεως ἄλλο ἀγαθόν, εἰ μὴ τὰ ἀγαθὰ τῆς νεωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς διαδόσεως τῶν γνώσεων τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἰατρικῆς, τότε ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔχει μέλλον εἰς τὴν Κίναν. Ὅσον σημαντικαὶ καὶ ὠφέλιμοι καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ, δὲν ἐξηγοῦν οὔτε δικαιολογοῦν τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐκεῖ Χριστιανικοῦ κινήματος. Διότι ὁ τελικὸς καὶ κύριος σκοπὸς τοιούτου κινήματος πρέπει νὰ ἦναι ***νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον***. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς μίαν ἐποχὴν μεμακρυσμένην τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἡ Κίνα ἀνεγνώριζε τὸν Θεὸν ὡς πνευματικὸν Ὂν ὅπερ ἔρχεται εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰ πλάσματά της. Μετὰ τοῦτο ἡ ἰδέα αὕτη ἐξηλείφθη, ἀντικατασταθεῖσα ὑπὸ τῆς ἰδέας μιᾶς ἀπροσώπου Ἀρχῆς, καὶ ἑνὸς ἀφῃρημένου Νόμου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως ἐκείνης χρονολογεῖται ἡ στασιμότης τῆς Κινεζικῆς ψυχῆς εἰς ὅλας τὰς σφαίρας τῆς ἐνεργείας αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον ἐπανέφερε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Κινεζικοῦ λαοῦ τὸ ἰδανικὸν τοῦ ***προσωπικοῦ Θεοῦ***, ἐμφανιζομένου ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. Δι' αὐτοῦ δὲ καὶ μόνου θὰ ἀποδοθῇ ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὸν λαὸν τοῦτον ἡ δημιουργική του μεγαλοφυΐα, οὕτως ὥστε νὰ γεννηθῇ ἐξ αὐτοῦ νέος λαὸς ἐν Ἀσίᾳ. Ἰδοὺ τί ἀποβλέπει ὁ Χριστιανισμὸς νὰ ἐπιτελέσῃ ἐν Κίνᾳ, τὸ δὲ Χριστιανικὸν ἔργον θέλει συνεχισθῇ σταθερῶς ἕωσοῦ συντελεσθῶσι τὰ σχέδια τοῦ Θεοῦ.

Γ΄. Ἐξετάζει ***τάσεις τινὰς τοῦ σημερινοῦ Κινεζικοῦ Χριστιανισμοῦ***, καὶ διακρίνει τέσσαρας τοιαύτας, τὰς καὶ κυριωτέρας.

Ἐν πρώτοις, μίαν τάσιν παρατηρουμένην εἰς πολλὰς ἀποχρώσεις τοῦ ἐγχωρίου Χριστιανισμοῦ, πρὸς συμμετοχὴν τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν διακυβέρνησιν καὶ ποδηγέτησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔπειτα, μίαν διαπάλην τῆς Κινεζικῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ δύο ἰδανικῶν— μιᾶς ***καθαρῶς πνευματικῆς*** ἐκκλησίας καὶ μιᾶς ἐκκλησίας ἥτις πρὸ παντὸς ἀσχολεῖται μὲ τὴν ***ἐφαρμογὴν τῶν κοινωνιολογικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου***. Εὐτυχῶς πολλοὶ Κινέζοι Χριστιανοὶ (τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς αὐξάνει ὁσημέραι) πιστεύουν ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἰδανικὰ δὲν παρουσιάζουν ἀντίφασιν πρὸς ἄλληλλα, δὲν ἀποκλείονται ἀμοιβαίως, ἀλλὰ δύναται κάλλιστα νὰ ὑπάρξῃ ἐκκλησία οὐσιωδῶς πνευματική, ἥτις νὰ αἰσθάνηται τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς πρὸς πάσας τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

Πρὸς τούτοις διεξάγεται εἰς τὴν Κινεζικὴν Ἐκκλησίαν μία «ἐθνικοποίησις». Τοῦτ' ἔστι, σαφὴς τάσις πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν ξενικῶν τύπων λατρείας, ὀργανώσεως καὶ θεολογικῆς ἐκφράσεως, πρὸς ἐμφάνισιν ἰδεολογίας καθαρᾶς Κινεζικῆς, εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα.

Τέλος, οἱ ἀποτελοῦντες σήμερον ἐκκλησίας ποικίλων ἀποχρώσεων Κινέζοι Χριστιανοί, ζῶσιν ἐν τῇ ἐλπίδι στενωτέρας προσεγγίσεως μεταξύ των, μέχρις οὗ ἀποτελεσθῇ μία ἡνωμένη Ἐθνικὴ Ἐκκλησία.

Ο ΣΙΩΝΙΣΜΟΣ

(Ὑπὸ Ἕλληνος Χριστιανοῦ Σιωνιστοῦ)

Ὅσοι γνωρίζουσιν ὅτι ὁ Σιωνισμὸς εἶναι κἄτι ἀφορῶν τοὺς Ἰσραηλίτας, θὰ ἐκπλαγῶσιν ἴσως ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὑποτίτλου.

Καὶ ὅμως ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας εἶναι Σιωνιστής, ἀκριβῶς διότι εἶναι Χριστιανὸς καὶ διότι εἶναι Ἕλλην Χριστιανός, οὐχὶ κατὰ τύπους, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὀπαδὸς Ἐκείνου, ὅστις ἔθεσε τὴν ἀγάπην ὡς βάσιν τῆς ἠθικῆς, ὅστις, θνήσκων, ἔλεγε: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» καὶ τοῦ ὁποίου μαθητής, ὁ Παῦλος, εἶπεν ὅτι «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ πάντες ἓν ἐσμέν». Ἕλλην, ἤτοι ἀνήκων εἰς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, ἐκ τοῦ ὁποίου, μετὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ, προῆλθον αἱ δύο βάσεις τοῦ σημερινοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ὁ ἐγκόσμιος πολιτισμὸς καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ—εἰς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπέφερεν ὅπως καὶ τὸ Ἰσραηλιτικὸν καὶ τὸ ὁποῖον διὰ τοῦτο ἔχει λόγους νὰ θεωρῇ τοὺς Ἰσραηλίτας ὡς ἔθνος ἀδελφὸν καὶ νὰ συμπαθῇ πρὸς αὐτούς.

Τί εἶναι λοιπὸν ὁ Σιωνισμός; Εἶναι ἡ πεποίθησις, ὅτι εἶναι δίκαιον καὶ δυνατὸν νὰ ἱδρυθῇ κράτος Ἰσραηλιτικὸν ἀνεξάρτητον, ἔχον τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔδαφος, κυρίως εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐν Παλαιστίνῃ, ἢ τοὐλάχιστον ἑστία Ἰσραηλιτικὴ εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, πάντως ὀργανισμός τις δυνάμενος νὰ χρησιμεύσῃ οὐχὶ βεβαίως ὅπως περιλάβῃ ὅλα τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἐν διασπορᾷ Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον μέγα μέρος αὐτῶν, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς κέντρον ἐθνικῆς ζωῆς καὶ προστασίας τῶν λοιπῶν.

Ἴδωμεν ἤδη δι' ὀλίγων τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ Σιωνισμοῦ:

Ἡ διασπορὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἶχεν ἀρχίσει ἤδη πρὸ Χριστοῦ, ἴσως διότι, ἕνεκα τῆς ταχείας αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, δὲν ἐπήρκει πλέον ἡ Παλαιστίνη πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ, πλῆθος δὲ Ἰσραηλιτῶν ἔζη ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ, κυρίως ὅμως εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἦσαν τόσον πολυάριθμοι, ὥστε χάριν αὐτῶν κυρίως ἐγένετο ἡ περίφημος μετάφρασις τῆς Π. Διαθήκης εἰς τὴν Ἑλληνικήν, ἡ φέρουσα τὸ ὄνομα «Μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα» (Ο').

Κυρίως ὅμως ἡ διασπορὰ ἐπῆλθε κατὰ τὸν πρῶτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα περὶ τὸ ἔτος 70 συνεπείᾳ τοῦ λεγομένου Ἰουδαϊκοῦ πολέμου, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ Ἰσραηλῖται ἡρωϊκῶς διεξήγαγον ἀπελπιστικὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπέθανε περὶ τὸ ἓν ἑκατομμύριον Ἰσραηλιτῶν, διεσκορπίσθησαν δὲ οἱ λοιποὶ μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ τῶν Ρωμαίων.

Ἀπετελειώθη δὲ ἡ διασπορὰ κατὰ τὸν $2^{ον}$ αἰῶνα, ὅτε τὰ λείψανα τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ἰσραηλιτῶν, πιστεύοντα ὅτι ὁ λεγόμενος Βὰρ Κοσέβα («υἱὸς ἀστέρος»)

ἦτο ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Ρωμαίων καὶ κατεστράφησαν ὁλοσχερῶς.

Ἡ καταστροφὴ καὶ διασπορὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὀφείλεται οὕτως εἰς μοναδικόν τι χαρακτηριστικὸν αὐτῶν. Καθ᾽ ὃν χρόνον δηλαδὴ ὅλοι οἱ λαοί, νικώμενοι ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ὑπετάσσοντο εἰς αὐτούς, ἐξωθοῦντες μάλιστα τὴν ὑποταγὴν μέχρι δουλοπρεποῦς κολακείας, μόνοι οἱ Ἰσραηλῖται, συναισθανόμενοι τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν ὑπεροχήν, οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ κράτος τῆς βίας καὶ ἐθεώρησαν πάντοτε ὡς παράνομον τὴν Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν καὶ ἐξανέστησαν κατ᾽ αὐτῆς. Ἡ στάσις αὐτὴ ἦτο ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας οἰκτείρει τις ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως, λόγῳ τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας συνεπάγεται, ἀλλὰ καὶ θαυμάζει καὶ συμπαθεῖ, ἂν καὶ θεωρεῖ αὐτὴν ὡς εἶδος παραφροσύνης, εὐγενοῦς ὅμως. Ἔκτοτε ἤρχισεν ἡ μακρὰ περίοδος τῆς δυστυχίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Οἱ Χριστιανικοὶ λαοί, διαστρεβλοῦντες καὶ παραβαίνοντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου Ἱδρυτοῦ τῆς θρησκείας αὐτῶν, κατεδίωξαν μετὰ μανίας τοὺς Ἰσραηλῖτας. Οὗτοι ἦσαν σχεδὸν ἐκτὸς νόμου· πᾶσα ἰδιοκτησία ἀκίνητος ἀπηγορεύετο εἰς αὐτούς, οὐδὲν δὲ σχεδὸν ἐπάγγελμα ἐπετρέπετο εἰς αὐτούς, πλὴν τοῦ ἐμπορίου, εἰς τὸ ὁποῖον ὅθεν ἐπεδόθησαν. Συνεκέντρουν τοιουτοτρόπως περιουσίας, διὰ τῶν ὁποίων καὶ μόνον κατώρθουν ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τοὺς διώκτας αὐτῶν, ἢ νὰ γίνωνται ἀνεκτοί, ἐξ ἄλλου δὲ ἐπροκάλουν τὴν ἀπληστίαν τῶν διωκτῶν των,—τοῦ ἡγεμόνος, τοῦ εὐγενοῦς, τοῦ ἐπισκόπου,—καὶ ἐπεσώρευον εἰς ἑαυτοὺς νέας ὀδύνας. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ Ἰσραηλῖται ἐξεδιώκοντο ἐκ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς χώρας, αἱ περιουσίαι των ἐδημεύοντο, ἔπειτα δ᾽ ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς ἡ ἐπάνοδος... ἐπὶ πληρωμῇ καὶ πάλιν. Ὑπεχρεοῦντο νὰ κατοικῶσιν εἰς ὡρισμένας συνοικίας (τὰ περίφημα καὶ ἀπαίσια Γκέττο), κλειωμένας τὴν νύκτα διὰ σιδηρῶν πυλῶν, καὶ νὰ φέρωσιν ἴδιαν περιβολὴν πρὸς διάκρισιν.

Παρ᾽ ὅλους ὅμως τοὺς διωγμοὺς τούτους οἱ Ἰσραηλῖται ἀνεπτύσσοντο οἰκονομικῶς, ὥστε σήμερον ἀποτελοῦσι πληθυσμὸν παγκόσμιον εἴκοσι περίπου ἑκατομμυρίων.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως εἶναι, ὅτι διετήρησαν τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν —φαινόμενον μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Ἐξέλιπον οἱ σύγχρονοι αὐτῶν λαοὶ (Φοίνικες, Ἀσσύριοι, Χαλδαῖοι, Αἰγύπτιοι, Πέρσαι, Ρωμαῖοι, Γαλάται), ἀλλ᾽ οἱ Ἰσραηλῖται παρέμειναν πάντοτε, ἔχοντες συνείδησιν τῆς ἐθνικότητος αὐτῶν.

Μόνοι ἴσως οἱ Ἕλληνες δύνανται νὰ παραβληθῶσιν πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτοις, ἀνεξαρτήτως παντὸς ζητήματος καταγωγῆς, δὲν πρόκειται πλέον περὶ διατηρήσεως τῆς ἀρχαίας Ἐθνικῆς συνειδήσεως, ἥτις διεκόπη κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, ἀλλὰ περὶ ἀνασχηματισμοῦ ταύτης.

Ἐξειλίχθη ὅμως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἦλθεν ἡ φωτεινὴ ἐποχὴ τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν Γραμμάτων, ἀνεπτύχθη ὁ ἀνθρωπισμός, ἦλθεν ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, καὶ πρώτη ἡ Γαλλία, καταργοῦσα πᾶσαν φυλετικὴν διάκρισιν, ἐθεώρησε τοὺς Ἰσραηλίτας ὡς Γάλλους πολίτας.

Ἔκτοτε ἤρχισε νὰ ὡριμάζῃ ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐθνικῆς

ἀποκαταστάσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν, κατόπιν δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ἀνεζωπύρωσε τὴν ἀρχὴν τῶν φυλετικῶν ἀποκαταστάσεων. Διάφορα συγγράμματα ἐξεδόθησαν διαδοχικῶς ὑποστηρίζοντα τὴν ἰδέαν ταύτην ὡς πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας (J. Salvador, 1922. Alkalaï Nathan, κ.τ.λ.), ἱδρύθη δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Παγκόσμιος Ἰσραηλιτικὴ Ἕνωσις, ἑδρεύουσα ἐν Παρισίοις, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἁπανταχοῦ Ἰσραηλιτῶν καὶ ἐγένοντο μικραί τινες ἀπόπειραι ἐγκαταστάσεως μεταναστῶν εἰς Παλαιστίνην.

Κυρίως ὅμως ἡ Σιωνιστικὴ κίνησις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε ὁ μέγας Ἰσραηλίτης ἐθνικὸς ἀπόστολος Χέρτσελ ἵδρυσε τὸ πρῶτον Σιωνιστικὸν δημοσιογραφικὸν ὄργανον τῷ 1896, τὸ δὲ ἑπόμενον ἔτος ἐν Βασιλείᾳ τῆς Ἑλβετίας συνεκροτήθη τὸ πρῶτον Σιωνιστικὸν συνέδριον, τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν διεκήρυξεν ἐνώπιον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὴν θέλησιν τῶν Ἰσραηλιτῶν νὰ ἀποτελέσωσιν ἴδιον Κράτος. Τῇ ἀκαμάτῳ ἐνεργείᾳ τοῦ Χέρτσελ, ἱδρύθη πρὸς εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ Ἀποικιακὴ Τράπεζα καὶ τὸ «Ἐθνικὸν Κεφάλαιον», ὀργανισμὸς συλλέγων τὰς ὑπὲρ τοῦ Σιωνισμοῦ προσφορὰς τῶν ἁπανταχοῦ Ἰσραηλιτῶν καὶ Σιωνιστικὴ ὀργάνωσις ἐκτελοῦσα ἔργα προνοίας ἐν Παλαιστίνῃ. Τὸ Συνέδριον ἐπανελήφθη καὶ κατέστη εἶδος Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ παρασκευαζομένου Ἰσραηλιτικοῦ Κράτους, ἀνεγνώρισε δὲ τὸν Χέρτσελ ἐπισήμως ὡς ἀρχηγὸν τῆς ἐθνικῆς ταύτης κινήσεως. Ταυτοχρόνως ὁ Χέρτσελ ἀνέπτυξε μεγίστην διπλωματικὴν δραστηριότητα, τυχὼν εὐμενοῦς ἀκροάσεως τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἐκ μέρους διαφόρων κυβερνήσεων (Ἀβδοὺλ Χαμίτ, Γουλιέλμου Β', Βίκτωρος Ἐμμανουήλ, τοῦ Πάπα, κτλ.), κυρίως ὅμως ἐπιτυχὼν τὴν ὑποστήριξιν τῆς φιλελευθέρας Ἀγγλίας, ἥτις τόσον καλῶς γνωρίζει νὰ συνδυάζῃ τὰ ἴδια αὐτῆς συμφέροντα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων λαῶν καὶ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς ὁποίας ζῶσι καὶ ἀναπτύσσονται τόσα ἑκατομμύρια λαῶν. Ἡ Ἀγγλία μάλιστα προσεφέρθη καὶ νὰ παραχωρήσῃ ἔδαφος ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀφρικῇ πρὸς ἵδρυσιν Ἰσραηλιτικῆς ἑστίας ἢ ἀπαρχῆς μέλλοντος Ἰσραηλιτικοῦ Κράτους. Ἡ πρότασις ὅμως αὕτη ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ Σιωνιστικοῦ Συνεδρίου, ἀποβλέποντος πάντοτε εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἐκ παραλλήλου ἔβαινε προκαταρκτικῶς ἡ ἐνέργεια πρὸς ἀποστολὴν μεταναστῶν εἰς Παλαιστίνην, ὅπου ἠγοράσθησαν γαῖαι καὶ ἱδρύθησαν πλεῖστοι γεωργικοὶ συνοικισμοὶ καὶ πολίχναι.

Διαρκοῦντος τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου οἱ Σιωνισταὶ εἰργάσθησαν δραστηρίως ὑπὲρ τῶν ἰδεωδῶν αὐτῶν πλησίον τῶν Συμμάχων καὶ Συνησπισμένων Δυνάμεων. Πρώτη καὶ πάλιν ἡ εὐγενὴς Ἀγγλία ἐπισήμως ἐξέφρασε τὴν συμπάθειάν της πρὸς τὴν Σιωνιστικὴν κίνησιν καὶ ὑπεσχέθη τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς διὰ τῆς περιφήμου ἐπιστολῆς τοῦ ὑπουργοῦ λόρδου Μπάλφουρ κατὰ τὸ *1917* πρὸς τὸν Ἰσραηλίτην λόρδον Ρότσχιλδ. Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἐξεπληρώθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ὅτε εἰς τὴν συνθήκην τῶν Σεβρῶν ἐτέθησαν εἰδικαὶ διατάξεις, δι' ὧν ἀνεγνωρίζετο ἡ ἵδρυσις ἐθνικῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἑστίας ἐν Παλαιστίνῃ, ἥτις θὰ ἀπετέλει ἰδίαν πολιτικὴν ὕπαρξιν, ἔχουσα τοὺς ἰδίους αὐτῆς ὑπηκόους. Ἡ διοίκησις τῆς Παλαιστίνης ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἔκτοτε τὸ Ἰσραηλιτικὸν Κράτος ὑπάρχει κατ' ἀρχήν, ὑπολείπεται δὲ μόνον

ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις αὐτοῦ. Ἡ Ἀγγλία διῴκησε τὴν χώραν κατ' ἀρχὰς διὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, αἵτινες εἶχον διορισθῆ, ὅτε τὸ πρῶτον κατέλαβεν αὐτὴν κατὰ τὸν Πόλεμον.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1920 διώρισε πολιτικὸν πλέον Ἁρμοστὴν—τὸν Ἰσραηλίτην Σὲρ Ἑρβέρτον Σάμουελ, πρῴην ὑπουργὸν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ διοίκησις καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε δὲν προεκάλεσε σοβαρὰν ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἐθνικοτήτων τῆς Παλαιστίνης.

Ἡ ἔκτοτε συντελεσθεῖσα πρόοδος εἶναι καταπληκτική. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἱδρύθη μία μεγάλη Γεωργικὴ σχολὴ καὶ ἑτέρα ἐπαγγελματικὴ τοιαύτη, ἐγένοντο δὲ τὰ ἐγκαίνια Ἑβραϊκοῦ Πανεπιστημίου. Ἱδρύθησαν γεωργικοὶ καὶ οἰκοδομικοὶ ὀργανισμοὶ καὶ νέαι πόλεις ἤρχισαν ἀνεγειρόμεναι παρὰ τὴν Ἰόππην καὶ τὴν Χαΐφαν καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς συγχρόνου οἰκοδομικῆς καὶ ὑγιεινῆς. Γίνεται ἐπίσης προσπάθεια πρὸς διαμόρφωσιν καὶ διάδοσιν Νεο-Ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἐκ τινος Ἑβραϊκῆς διαλέκτου διασωθείσης ἐν Παλαιστίνῃ, καθ' ὅσον ὡς γνωστὸν οἱ Ἰσραηλῖται τῆς διασπορᾶς ὁμιλοῦσιν ἕκαστος τὴν γλῶσσαν τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ἢ ἀνετράφη, ἢ παρεφθαρμένην τινὰ Γερμανικὴν οἱ τῆς Ρωσσίας καὶ Πολωνίας, ἢ τὴν λεγομένην Ἑβραιο-Ἱσπανικὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν.

Ἡ χώρα, ὡς εἴπομεν, διοικεῖται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου Ἁρμοστοῦ καὶ αἱ κοινότητες ἀπολαύουσι πλήρους κοινοτικῆς αὐτοδιοικήσεως, διοικούμεναι ὑπὸ κοινοτικῶν ἐπιτροπῶν, τὰς ὁποίας ἐκλέγουσι πάντα τὰ ἐνήλικα μέλη ἑκάστης κοινότητος, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γυναικῶν.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ἐξέλιξις τοῦ Σιωνισμοῦ καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Κράτους. Καὶ ὡς Χριστιανὸς καὶ ὡς Ἕλλην, ἐπαναλαμβάνω, εὔχομαι αὐτῷ πᾶσαν πρόοδον καὶ εὐημερίαν.

Θεόδωρος Κ. Μόσχος.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— Ἡ κατὰ τὸ 1918 ἱδρυθεῖσα **Δημοκρατία τῆς Λατβίας,** πρῴην ἐπαρχία τῆς Ρωσσικῆς Αὐτοκρατορίας, παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἔχει πληθυσμὸν περίπου 2 ἑκατομμυρίων. Ἐκ τούτων 57 τοῖς ἑκατὸν εἶναι Εὐαγγελικοὶ Λουθηρανοί, 22.6 % Ρωμαιοκαθολικοί, 9 % Ἀνατολικοὶ Ὀρθόδοξοι, 4.5 % Ἑβραῖοι καὶ 6.7 % ἀνήκουσιν εἰς διάφορα θρησκεύματα. Οὐδεμία ὑπάρχει ἐπίσημος Ἐκκλησία τοῦ Κράτους. Πᾶσαι αἱ ὡς ἄνω θρησκευτικαὶ κοινότητες λαμβάνουσιν ἐπιχορήγησιν ἀνάλογον ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου.

— **Περίεργα ταχυδρομεῖα.** Εἴς τινας μικρὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον ἀλλήλων, ἀλλὰ στεροῦνται λιμένων, ὅπως προσεγγίζουν τὰ ἀτμόπλοια, μεταχειρίζονται πυραύλους (ροκέττας) πρὸς μεταβίβασιν τῶν ἐπιστολῶν ἀπὸ τὴν μίαν νησίδα εἰς τὴν ἄλλην. Δένουσιν ὀλίγας ἐπιστολὰς εἰς τὴν οὐρὰν μιᾶς ροκέττας, ἀνάπτουσι τὴν θρυαλλίδα καὶ ἡ ροκέττα πετᾷ διὰ τοῦ ἀέρος πρὸς τὴν γειτονικὴν νησίδα, ὅπου καταπίπτει. Ἐκεῖθεν διαβιβάζονται αἱ ἐπιστολαὶ βαθμηδὸν εἰς τὴν κεντρικὴν νῆσον,

ὅπου συγκεντροῦται σάκκος ταχυδρομικῶς διὰ τὸ προσεχὲς ταχυδρομικὸν ἀτμόπλοιον. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διανέμεται εἰς τὰς νησίδας ἐκ τῆς κεντρικῆς νήσου τὸ ταχυδρομεῖον, τὸ ἐρχόμενον ἐκ τοῦ ἔξω κόσμου.

Εἰς τὰς νήσους Τόγγα ὑπάρχει ἄλλο σύστημα—τὸ τῶν κολυμβώντων ταχυδρόμων. Δύο ἐκ τῶν νήσων τούτων περιβάλλονται μὲ τόσας ὑφάλους, ὥστε τὰ ἀτμόπλοια δὲν δύνανται νὰ πλησιάσουν καὶ ἀναγκάζονται νὰ ἀναμένουν ὑπὸ ἀτμὸν δύο μίλια μακρὰν τῆς παραλίας. Ἅμα λοιπὸν ἐμφανισθῇ τὸ ταχυδρομικὸν ἀτμόπλοιον (ἅπαξ τοῦ μηνὸς) ρίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι, καλοὶ κολυμβηταί, φέροντες τὸ ταχυδρομεῖον εἰς ἕνα τενεκὲν καλῶς ἐσφραγισμένον. Φθάνοντες εἰς τὸ ἀτμόπλοιον δένουν τὸν τενεκὲν εἰς ἓν σχοινίον, ὅπερ καταβιβάζει ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἀτμοπλοίου, αὕτη δὲ ἀφοῦ ἐξαγάγῃ τὰς ἐπιστολὰς ἐκ τοῦ τενεκέ, θέτει ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κομισθὲν ταχυδρομεῖον, τὸν κλείει πάλιν καλῶς καὶ τὸν καταβιβάζει εἰς τοὺς ταχυδρόμους, οἵτινες ἐπανέρχονται κολυμβῶντες εἰς τὴν ξηράν. Ἡ ὑπηρεσία αὕτη εἶναι οὐχὶ ἀκίνδυνος, διότι εἰς τὰς θερμὰς ἐκείνας θαλάσσας ἀφθονοῦν οἱ καρχαρίαι, καὶ μολονότι οἱ κολυμβηταὶ οὗτοι εἶναι ὡπλισμένοι μὲ μαχαίρας καὶ κινοῦνται πάντοτε καθ' ὁμάδας, ἐν τούτοις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἷς ἐξ αὐτῶν πίπτει θῦμα ἑνὸς καρχαρίου.

Εἰς τὰ Στενὰ τοῦ Μαγελλάνου πλησίον τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ὅπου διέρχονται πολλὰ ἀτμόπλοια, ὑπάρχει ἄλλο περίεργον εἶδος ταχυδρομείου. Εἰς σημεῖόν τι τοῦ μακροῦ τούτου πορθμοῦ, ὅπου βασιλεύει πάντοτε νηνεμία, εἶναι προσηραγμένος σιδηροῦς σημαντὴρ ἐρυθροῦ χρώματος, φέρων εἰς τὴν κορυφήν του σιδηροῦν κιβώτιον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων ἔρχονται διὰ λέμβων καὶ ρίπτουσι τὰς ἐπιστολάς των. Κάθε διερχόμενον ταχυδρομικὸν ἀτμόπλοιον σταματᾷ πλησίον τοῦ σημαντῆρος, στέλλει λέμβον, ἥτις παραλαμβάνει ἐκ τοῦ κιβωτίου τὰς ἐν αὐτῷ ἐπιστολὰς καὶ ἀφίνει εἰς τὴν θέσιν των ὅσας ἐπιστολὰς κομίζει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ταύτας ἔπειτα παραλαμβάνουσιν οἱ κάτοικοι ἀφ' ἑαυτῶν.

Τέλος εἰς μικρὰν ὁμάδα νησίδων πλησίον τῆς μεγάλης νήσου Ἰσλανδίας, πρὸς βορρᾶν τῆς Εὐρώπης, μεταχειρίζονται οἱ κάτοικοι διὰ τὴν ταχυδρομικήν των ἐπικοινωνίαν φιάλας, εἰς τὰς ὁποίας ἐναποθέτουν τὰς ἐπιστολάς των καὶ τὰς ὁποίας ρίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν, ὅταν ὁ ἄνεμος πνέῃ πρὸς τὴν διεύθυνσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν θέλουν νὰ στείλουν τὰς ἐπιστολάς. Οἱ κάτοικοι τῶν παρακειμένων νησίδων, καθὼς καὶ τῆς νοτίου παραλίας τῆς Ἰσλανδίας, προσέχουν πάντοτε νὰ περισυλλέγουν τὰς φιάλας, ὅταν ὁ καιρὸς προμηνύῃ «ἄφιξιν ταχυδρομείου». Λέγουν δὲ ὅτι μὲ τὰ περίεργα αὐτὰ πρωτόγονα μέσα πολὺ σπανιώτερον χάνονται ἐπιστολαί, ἢ μὲ μερικὰ ὠργανωμένα τακτικὰ ταχυδρομεῖα τῆς ξηρᾶς!

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰς ἀπάντησιν πολλῶν αἰτήσεων, δηλοῦμεν ὅτι δὲν διαθέτομεν πλέον παλαιὰ σώματα τοῦ ἑβδομαδιαίου «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» (μέχρι τοῦ 1920), καὶ ὅτι τῆς μηνιαίας ἐκδόσεως (ἀπὸ τοῦ 1921 μέχρι σήμερον) ἔχει ἐξαντληθῆ τὸ ἔτος 1921. Ὥστε μόνον ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1922 καὶ ἐντεῦθεν διαθέτομεν σώματα ἀντὶ δρ. 40 ἕκαστον καὶ μεμονωμένα τεύχη ἀντὶ δρ. 4 ἕκαστον. Οἱ παραγγέλλοντες πρέπει νὰ ἀποστέλλωσιν ἐπὶ πλέον καὶ τὰ ταχυδρομικά.